

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za knje bivše Avstro-Ogrske:
celo leto skupaj naprej . . . K 60—
pol leta 30—
šest let 15—
na mesec 550

za Nemčijo:
celo leto naprej K 65—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto naprej K 70—

Vpisnjenjem glede inseratov se naj prikloni za odgovor dopisnica ali snemka.
Upravičeno (spodaj, pritičje, levo). Knafljeva ulica št. 5, telefon št. 99.

Lahko vam dan strošek, izmenično medije in promike.

Iskanje se računa po parafiranih postopkih in skor 1 mm visok ter
34 mm širok prostor po 30 vinarjev, pri večkratni prireditvi popost.
Poslano (enak prostor) 50 vin.

Koli stroški naj poljejo medije vodno po naknadu. Vse
na samo plačilo stroške brez posredstva desetera se ne moremo sklatiti sklati.
„Narodna Tiskarna“ telefon št. 99.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani:

dostavljen na dom ali če se hoče poslati:

celo leto naprej K 58— šest let naprej K 15—
pol leta 29— na mesec K 5—

Posamezna številka velja 30 vinarjev.

Dopis naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Upravičeno: Knafljeva ulica št. 5 (v l. nadst. levo), telefon št. 94.

Francija in ml.

Franciji se pred vojno ni prisojalo vobče preveč notranje in vojaške sile, mnogo premalo, da bi bila z njo lahko kos borbi, ki se je bližala neizogibno. Zlasti po razkritjih senatorja Humberta je vsak s strahom pričakoval prvih poročil z zapadne fronte, ki so se glasili samo kot potrdilo bojnosti. Sedem nemških armad je vdrla v Francijo in Belgijo in šlo je v tako vrtoglavi tempu, da ni bilo mogoče slediti dogodkom niti na karti. Razumemo francoske patrijote, ki so jokaje rekli Maksu Nordaun: »Vse gre na las kot leta 1871, samo brez primere hitreje in zadnjič za vse čase, vsak up, da bi lahko mislili še kdaj na revanšo, je blaznost«.

Pa prišel je čudež na Marni, nihče ni vedel, kdaj in kako, čudež, ki je šel ex - kronprincu tako na živce, da je ba- je zahteval od generalnega štaba, da se mora takoj skleniti mir. Za Marno Verdun, za Verdunom Somme, pomladanska ofenziva leta 1918, in začetek konca, juljska. V vsej tej orjaški borbi sta imela francoski oficir in francoski »polu- le« levji dežel.

Upravičeno se je tedaj sodilo, da bo imela glavno besedo pri vstvarjenju bodoče Evrope Francija, in z ozirom na njeno tradicijo ni bilo ravno želeli kaj drugega.

Ali zopet se je izkazalo, da so pravi veljavna in staro pravilo politike je bilo, da se od nje lahko zahteva vse razen — logike. Že gospod Meierhoffen priznava v svojem »Pismu v Pariz«, ki ga je objavil v »Epohi«, da nam Francija ne more izpolniti, kar bi rada, ker se je v štirih letih borbe s prusko militariistično mašino — izčrpala. Res, vse drži, samo vzrok je drugi, oziroma sta dva.

Da je Francija nasproti Nemčiji v težkem položaju, o tem ne dvomi nihče, kajti poleg agresivnosti, ki je onstran Rena še nekoliko večja, je tu vpoštevati razmerje števila prebivalstva, ki skoro izkazuje vsako pravo vojno »ceteris paribus«. In ker ima tisti, ki mu je prišla noga pod kolo, pravico, da kriči, tako tudi Francija nima veselja, da bi še enkrat videla severne province pod isto usodo kakor med to vojno. Zahtevala ni samo, kar je izgubila leta 1871, ampak mejo iz leta 1815, in se je hotela spustiti še le po izpolnitvi te zahteve na diskusije o zvezi narodov in drugem. Wilson pa je bil mnenja, da je to navaden aneksionizem, da so to zahteve francoskih industrialcev, da bo za varnost Francije skrbela zveza narodov. Ker Francija ni popustila, Wilson pa tudi ne, se je začel Wilson naslanjati na Anglijo, dokler se ni popolnoma — naslonil. To je bilo eno.

Drugo je bila nemška bojna mornarica. O požaljanjih glede te zadeve ni dolgo nič proniknilo v javnost, dokler ni povedal lord Lytton odkrito, »da ne

sme nemška bojna mornarica okrepiti bojne mornarice nobene druge države«. To je bilo dosti jasno povedano. Anglija je sicer izgubila med vojno mnogo bojnih ladij, izgubila je toliko, da pravi šef angleške mornarice med vojno, lord Jellicoe, v svojem poročilu, da je ob času bitke pri Skagerraku obstajala angleška premoč nad nemško samo na — papirju! Gotovo je, da govori lord »pro domo sua, ali nekaj bo tudi res. Vendar je Anglija, vladarica na morju, pred vojno, zgradila med vojno po najnovejšem poročilu admiraliteta nič več in nič manj kot vsega skupaj 500 bojnih enot, torej je mnogo močnejša kot pred vojno, močnejša tem bolj, ker so vse eventualne konkurentinje izgubile več nego zgradile, ali izgubile — vse. Prvi povod torej, da je hotela Anglija čisto enostavno potopiti nemške bojne ladje, je bil, ker jih sama absolutno ne potrebuje in bi za slučaj delitve le neznatno povečala pomorsko silo angleško, precej znatno pa pomnožila pomorsko moč kake druge velesile, zlasti Francije, ki je poleg tega zahtevala, da se razdelijo nemške ladje ne v razmerju izgub, ampak pro rata bodočih potreb, in Francija je rekla, da bo imela v prihodnosti največjo potrebo, prvič ker bo potrebovala kot mejna sila največ vojaštva, ki bo nadzorovalo izpolnitev nemških mirovnih pogojev, in ker bo morala pozidati ves severovzhodni del države in ji proračun pač ne bo dovoljeval nobenih novih gradbenih del. Tu je bilo strogo maritimo stališče, ki je zabraňevalo Angliji, da bi izpolnila francoske želje.

Je pa še drugo stališče svetovnega prestiža, ki zahteva od Anglije potopitev nemških bojnih ladij. Kakor so nekdanji Rimljani pozirali in borili se Kartagina ter celo preorali zemljo, kjer je stalo mesto, tako hočejo Angliji postaviti vzgled, kako je bil kaznovan tisti, ki se je po sto letih držnil poskusiti, da bi jim iztrgal gospodstvo nad valovi. To je važen moment, ki ga Angleži primerno vpoštevajo.

Tako je videla Francija, da ji nasprotuje Amerika in Anglija, s katerima gre še Japonija. In ker jo reprezentira »mož moči« 76 let stari Clemenceau, ki sta mu v zunanji politiki merodajni samo besedi »intriga« in »trdnjava«, se je skoro nehoti in nevede naslonila na Italijo, ki ima tudi aneksionistične namene in jo zastopa ne več mladi Sidney Sonnino, mož še skoro večje sposobnosti kot Clemenceau, a iste mentalitete.

Tako je Francija najmočnejša sila v Antanti med vojno, sklenila zvezo z najslabšo, kar bi dalo v aritmetičnem slučaju nekako srednjo — pa niti to ni.

V obče ima namreč francoska javnost o Italiji jako skromno mnenje, in italijanska o Franciji — sovražno, zato je razumljivo D' Annunzijevo proklinjanje Antante s Francijo vred. Ena druge ni mogla, ne more — in vendar gresta skupno.

videz tudi nedovoljena sredstva za branbo domače produkcije.

Ce se pomisli, da je nemogoče se izogniti tu omenjenim bojem, moramo uvideti, kako silno je potrebno, da širše občinstvo, torej krogi odjemalcev, do dna razumejo sredstva in pota industrijo podpirajoče politike in obrambna sredstva za domačo industrijo na polju materijalne kulture.

IV.

Ce se je pa v »Soli materijalne kulture« položil temelj za vzgojo zadostnega števila energičnih, elastičnih, agilnih mož — toda nobenih birokratov ali okornih teoretikov — potem bo mogoče mirno gledati v bodočnost, kajti cela dežela, vse organizacije, a najbolj one, ki so najbližje produkciji vsled soudeležbe pri kapitalih, se bode dvignile kot en mož, če bo treba braniti domačo produkcijo pred kako zunanjo nevarnostjo.

Znanje je moč.

Znanje, pred vsem pa tako, ki je v danem trenutku najpotrebnejše, se mora na nekaj način dati širokim masam.

Ako bi kdo hotel pisati zgodovino razvoja nemške industrije samo v ta namen, da bi imel vzorec za namizljivi razvoj industrije v kraljevini SHS, bi bilo to težavno in čisto zastopni. Razvoj obrtne prireditosti je namreč odvisen od cele vrste vzrokov, faktorjev in okolištin. Okolištin, da se nahajata premog in železo v neposredni bližini

To je pot svetovne politike, ki bo vedno enaka, dokler jo bodo delala bitja, ki imajo interese in se imenujejo — ljudje...

Življenje in trpljenje v laskem vjetništvu.

Slovenski medicincev, ki se je vrnil iz laskega vjetništva, pripoveduje:

Vjeti smo bili pri Agordu v dolini Cardevole. Vse so nam vzeli Lahi, karkoli je imelo kako vrednost, pobrali so nam ure, vse denar, skoro vse, kar so našli po naših žepih in v prtljaji. Poveljnik je bil capitano Molini 46. polka (arčiti iz Sardenje). Protestirali smo proti takemu postopanju, osorno so nam odgovarjali in pretili. Domače prebivalstvo je kar zbesnelo. Klalo je naše ranjence, ki so obnemogli obležali, z nožem in bajoneti so jih zabadali, videli smo našega ranjenca, ki je bil desetkrat preboden. Oborožili so se ljudje s puškami, ki smo jih morali odložiti, in streljali na nas. Pri bh. 1. p. so bili trije vojaki ubiti. Jesti niso nam dali nič. Prišli smo v Vidor pri Piavi. Ogradili so nas z žicami in strojne puške so postavili pred žice. Tam smo ostali 6 tednov čisto na prostem v nekih razvalinah. Dež, sneg, mraz, bilo je že v decembru. Na dva moža so delili po eno konzervo in polovico prepečenca. Kuri-ti niso dovolili, niti vode nam niso privoščili. Brez perila, brez vode, v nesnagi, strašno je bilo to življenje. Po noč so hodili ljudje semintja, ker niso mogli ležati v mrazu, hoteli se tako segreti. Nastalo je bolehanje in prišlo umiranje. Po 20 krat se jih je javilo bolnih ali kmalu so to javljanje prepovedali in sprejeli le kakega, ko je že umiral. Od tam smo prišli v Resano v šotore med blato, uši in drugo nesnago. Bili smo brez plaščev, brez odevi, tiščali so se ljudje drug drugega kakor ovce. Tam je bil tudi sottotenente Grassi iz Logateca (lesna trgovina). Bil je med onimi, ki so ukazali pobrati nam denar. Od tam smo prišli v Città Ducale v Abruciu. Tam so nas oddelili. Bilo je bolje. Umrla pa je polno ljudi. Prišli smo na to v Otajano pod Vezuvom. Tam je bilo vse natlačeno, izprehodi prepovedani. Maggiore Giampietro je bil do nas tako prijazen, da nam je prepovedal peti narodne pesmi, niti na ulico ne bi bili smeli pogledati, ako bi se bili strogo pokorili njegove-mu povelju. O postopanju z nami se je bilo poslalo poročilo srbskemu konzulatu ali ta ga najbrže niti dobil ni. Po-zneje je bila še enkrat izročena srbske-mu konzulatu tozadevna prošnja in po-

ložaj se je bil za nas nekoliko zboljšal. Postavili so bili nam za siražnike in skrbnike ljudi, ki so bili v Avstriji vjeti, meneč najbrže, da bodo ti nas prav »karniflali«, pa so ravno lepo delali z nami. V cerkvi smo peli naše narodne pesmi, ljudje so hodili z veseljem poslušat, potem nam je bilo petje prepovedano. — Hvaležnosti Lahih ne poznamo. Pomagal sem laskemu stotniku svoj čas iz nevarnosti vjetništva, ko sem se pozneje obrnil do njega, ni dal nobenega odgovora. — Naši vojni vjetniki trpe, ker zdravil za nje ni na razpolago. Zaprite imajo že Srbe, ki so v Avstriji bili ujeti, ruske ujetnike nesumljivo prepevajo. Med ujetniki so tudi taki, ki so se vrnili domov iz ujetništva, tako na primer učitelj Strgulac iz Bovca in drugi. — Velikanska je laska nevednost o naših deželah. Po Primorju in daleč še naprej se po njihovem mnenju govori avstrijsko e italijano. Nobenega pojma nimajo o nas, vedo samo za Nemce in Madžare. Nezaupljivi so, okrutni, zato pa je umljivo, kako veseli smo bili, ko smo izgubili izpred očí lasko karabinerje, ki so nas spremljali na poti proti domu, in kako prijetno smo se oddahnili, ko smo stopili na svobodno jugoslovanska tla.

Vojni kurat Škrjanc pripoveduje: Lahi so poslali domov vse duhovnike in medicince. Vse druge so poslali Lahi naprej, mi Jugoslovani smo bili zadnji. Lahi so ravnali z nami kljub vsem protestom jako strogo. Na božični praznik smo si kot priboljšek mogli privoščiti konjsko meso. Ko smo se zaradi tega pri poveljniku pritožili, je odgovoril, da se laskim ujetnikom v Nemčiji in Avstriji tudi ni godilo bolje. Naša sodbja pa je bila, da kljub slabim prehranjevalnim razmeram v Avstriji, lastni častniki za Božič nikjer niso jedli konjskega mesa. — Iz Te ana pošilja-jo srčne pozdrave svojim domačim in prijateljem poročniki: Dore Mašič, Maks Komar, Benedek Valentin, vsi iz Ljubljane, Hutter Alojzij, Kočevje, Jančič Ced, Klišanič Iv., praporščaki: Azman Jože, Pavel Simončič, St. Urbanc, Rafael Eržen, Bedenk Vinko, Dežman Jože, aspiranti: Sedej Josip, Jer-mol Josip, Brezavšek Avgust, Svet Jakob, Rauch Metod, Golob Franc, Pet-sche Ernest, Lapajne Alf., Vukanovič Branko, Bregant Alfred, Kastelic Robert, Pušar Srečko, Briški Alojzij, Zorič Leopold, Pretnar J., Eleršek Vlado, Zagar Mart., Sterniša Fr., Samida Walter, Hofman E., Toš Franc, Zupančič Milan, Springer Al., Štiblj Ivan, Jakofčič Ciril, Praprotnik Edo, Hrast O., Baš Franc, Havranek Jože, Matko Dragotin.

V Como ob švicarski meji smo čakali 14 dni na odhod. Pred odhodom so nam preiskali vso prtljago in nam pobrali vse te stvari, pa tudi čevlje, odeje itd. Vožnja skozi svobodno Švico je bila krasna. Povsod so nas prijazno pozdravljali. V Tirolu in v Nemški Avstriji pa vse tlači nekaka čudna mora. Prinesel sem s seboj važne listine o našem domačem pešpolku ter jih izročil ameriškem, angleškemu in ameriške-mu zastopniku ententne komisije v Ljubljani. Med svet hočemo spraviti, kako so nas pri 17. polku Lahi nesram-no prevarili in prelomili sklenjeno pogodbo. Pred vsem pa je treba uvesti obširno podporno ak-cijo za naše bedne vojne ujet-nike, naše zaslužene brate.

Vojni kurat L. Savelj je prinesel s seboj imenik Slovencev svojega od-dolka. Imena naših fantov so: Rupar-šič Ivan, Loški potok; Kranje; Jerebič Anton, Vrhnika; Urbanija Vincenc, Prikerica; Kováč Franc, Presejce; Preklot Franc, Kamnik; Zelenc Martin, Vrhnika; Rudigaj Franc, Dobeno; Flan-der Leopold, Vič-Ljubljana; Hvala Janez, Šebrenje; Starek Franc, Bodešče; Mijač Mihael, Kamnik; Pezdirc Franc, Cepce; Jerman Alojzij, Sv. Mihael; Jenako Ivan, Bohinjska Bistrica; Plestenjak Mihael, Sv. Jošt-Vrhnika; Čiber Matija, Iska Loka; Lovriše Franc, Hor-jul; Napred Jožef, Sv. Jodert; Pohar Martin, Radeče; p. Zidan most; Šest Ja-nez, Studor; Mohar Janes, Smlednik; Volčič Jožef, Reteče; Zavrtnik Mihael, Šmartno; Mišmaš Franc, Zagradec; Pe-lan Andrej, Postojna; Vehovec Franc, Jesene-Litija; Lovše Ivan, Ripoč; Ar-nišek Anton, St. Jurij pri Kranju; Bi-zovičar Ivan, Sp. Šiška; Čuk Franc, Or-ni Vrh pri Idriji; Logar Franc, Zeleni-ki; Leskovec Janez, Mekinje; Golob Dominik, Jesenice-Tolmin; Albreht Pe-ter, Hoderšerica; Kmetič Janes, Moste pri Kamniku; Vaupotič Anton, Palovče pri Kamniku; Duralja Janko, Sočica; Feguš Jakob, Velki Okci; Milošič Jurij, Leskovec pri Ptuj; Jalen Anton, Be-gunje; Čilenšek Rudolf, Braslovče; Sluga Janez, Hoče pri Mariboru; Stuk Anton, Rikarjevas. — Naš naslov je: Nucleo Prigionieri di Guerra per St. Mi-chele, Extra pri Veroni, Italia.

Iz ujetništva so se vrnili: Nad-zdravnik dr. Horvat in sanitetni poroč-nik Rak iz Stajerske, iz Kranjske pa nadporočnika (veter.) Mihevc Anton in Suhar Zorin med.), poročniki Komotar M., Benedičič Fr., Milčič Karl (farm.) in praporščaka Rasteiger Bogdan in Le-vec Anton.

LISTEK.

Inž. Henryk Grouner:

„Sola materijalne kulture“.

(Konec.)

Že dalje časa v deželi obstoječa in po inozemskem velekapitalu ogrože-na podjetja lahko občinstvo lajkov na ta način brani pred nevarnostjo neprosperiranja, da že v naprej skrbi za ko-likor mogoče veliko prodajo domačih izdelkov. Občinstvo lajkov je prav lahko v stanu to storiti s tem, da se za-nima za številke prodaje kakor tudi za vsa sredstva in okoliščine, ki bi moge ovirati padanje prodaje. Tako sred-stva so med drugim:

a) Sporazum z inozemskimi produ-centi. Stremljenja, katerih namen je sklep krajjevo in časovno omejenih kartelov.

b) Izpolnjevanje prodajne orga-nizacije v deželi sami z bolj pogostim obiskovanjem kupcev, z uspešno re-klamo, s tako ozko zvezo prodaje ogroženega predmeta s prodajo kakega drugega domačega predmeta, da mora opustiti nezvesti kupec dobavo inozem-skega predmeta. To zvezo napraviti ne bo težko, če se tesno združijo vse do-mače produkcije med seboj, kakor tudi vsi domači finančni in kreditni insti-tuti v močno zvezo, ki uporablja z že-ležno konsekvenco vsa dovoljena in na-

in zadostnih množinah, ni tako važna, kakor elementarne zahteve za procvit obrtne prireditosti, da so ljudje v stanu nekaj izdelovati. Človek, ki je v stanu nekaj narediti, izde-lovati, bo takorekoč iz niž nekaj pričar-lal, vseeno, če se premožavniki naha-jaajo v bližini železnih rudnikov ali ne.

Take ljudi bi morali v prvi vrsti vzgo-jiti, ustvariti.

Vprašanje, ali naj se dveletna »Sola ročnega izdelovanja« ustanovi, je čisto jugoslovansko vprašanje v jugoslovanski deželi.

Odločiti moreto to vprašanje le Jugoslovani sami, če premislijo svoje individualne potrebe in se ne brigajo dosti za to, če že imajo druge države šole te vrste ali ne.

Predno se bo tip te šole na podla-gi preiskovanja odločitnih faktorjev iz-kristaliziral in dosegel relativno popol-no, katero se doseže stajerši tipi državnih in drugih javnih šol, bo prešlo preveč časa, kakor da bi današnja ge-neracija že imela kako korist od nove šole.

Novi šolski tip bo moral biti v za-četku privatna šola z jako omejenim številom učencev, kajti ustanovitev in oprema te šole bo stala mnogo več, kakor kake druge navadne šole.

Treba si je namreč predstavljati, da bo ta šola sestava 12—25 mehani-čnih delavnic in bo morala imeti na raz-polno veliko zalogo novih materialij in odpadkov (bouch) za izdelovanje. Kljub temu, da se bo v teh delavnicah

neprestano delalo, to se pravi podučevalo, se ne bo ničesar od proizvodov tega dela v večjem obsegu, torej na pravilni trgovski način prodajalo.

Pisec meni, da bo zadostovalo pol milijona kron za ustanovitve prve šole te vrste, ki naj bi bila vzorec za na-daljnje šole.

V tempu, v katerem se bo razvi-jala tehnična obrt in industrija, se bo tudi razvijala in izpopolnjevala »Sola materijalne kulture«, a ona se bo po-zneje takorekoč sama razvijala, kajti prejšnji goenci te šole bodo, če so enkrat dosegli samostojna mesta v doma-či produkciji, najboljše sami znali soditi, kaj šoli šele manjka, da zamore popol-noma odgovarjati njej namišljenim za-htevam.

Danes gre za to, da se vsi oni, ki čutijo potrebo po šoli te vrste, zdru-žijo v društvo, katerega edini namen bi bil, konsekvntno stremiti za tem, da se ta šola, naj se že imenuje šola ročne izobrazbe, ali šola materijalne kulture, ali praktična šola tehnične en-klopedije, tako hitro kakor je le mo-góče ustanovi v Jugoslaviji. To društvo z imenom »Društvo prija-teljev šole materijalne kulture«, bo imelo takoj v začetku do-voli dela, ker vsekakor nikakor ne dvomi, da se bodo našli ljudje, ki bodo trdili, da ta šola ni treba zaradi tega, ker naj bo človek v stanu kakšno stvar popol-noma izdelovati, ker temelji današnja industrija na principu najširše razde-litve dela.

Tem ljudem bomo odgovorili, da se mora to v gotovem smislu, namreč s stališča tehnične vzgoje posameznika smatrati za minus današnje indu-strije, kajti imamo dosti sužnjev, specijalistov, a manjka nam naravnost strašno celih, neodvisnih, podjetnih lu-di. Vsakdanje življenje nudi mladeniču redko priliko, da se izobrazbi do popol-nega moža. Priložnost za to mu mora dati nov šolski tip. Ravno to nam kaže silno potrebo novega šolskega tipa. Kar se tiče jugoslovanskih razmer, moram omeniti, da se na noben način ne more zahtevati od enostranske v inozemskih šolah in tovarnah izobraženih delavcev in tehnikov, da bodo dvignili domačo industrijo, da jo bodo z ustanavljanjem delavnic in tovarnen poživili. Novo pod-jetje bo ustanovil samo oni, ki ima ve-liko zaupanje v lastne moči.

Ali pa vzgajajo to samozavest šole in vsakdanje življenje v kraljevini SHS?

Ne smemo samo na to misliti, kako bomo dvignili našo produkcijo kupčijskih predmetov, temveč tudi na to, da vzgojimo ljudstvo k višjim povprečnim materijelnim potrebam.

Šele če bo na pr. vsak Jugoslovani navajen, kakor vsak najrevnejši Japo-nec, se vsak dan v vroči vodi kopati, šele če bo imel vsak Jugoslovani ome materijalne potrebe, kakor povprečni Amerikanec, se bo dalo o tem govoriti, da so predpogoji za racionalno indu-strijo pospešujočo politiko pri nas dani.

Prošnja in poziv za naše uboge ujetnike v Italiji.

Vojnega gorja še ni konec. Iz Italije nam prihajajo glasovi, kako grozno trpe naši rojaki — ujetniki. Prebivajo samo v jatorih in jim manjka vsega potrebnega, tako da umirajo trumoma. Koliko časa bo še ta njih sužnjost trajala, se ne da reči. Ako ne pride vmes kaj posebnega, morda še dolgo.

Tem siromakom je treba pomagati, kar je v naši moči. Ali jih hočemo puščati, da bodo od gladi umirali, če je v naši moči, da jih tega obvarujemo? Za denar, pravijo tisti, ki so iz Italije prišli, se tudi tam še vse dobi. Ravno tega pa ubogi ujetniki nimajo.

V kratkem pojdeta dva gospoda s posredovanjem Rdečega križa ujetnike obiskati. Ali naj prideta praznih rok?

Prosimo in pozivljamo slovensko javnost, naj priskoči trpečim ujetnikom na pomoč.

Pozivljamo predvsem tiste, ki imajo svoje v ujetništvu: tem potom jim lahko pošljejo nekaj pomoči. Pozivljamo vse tiste, ki so imeli od vojne do bičeka, da se odzovejo temu pozivu, primerno svojemu premoženju. Prosimo vsa dobra srca, naj po svoji moči prispevajo k blagemu namenu.

Hitro pomoč je tukaj potrebna!

Sprejema se v ta namen denar, cigarete ali kake druge malenkosti, tudi dobre knjige. Vsi ti darovi naj se oddajo ali pošiljajo Dobrodelni pisarni v Ljubljani.

Društvo »Dobrodelnost«.

Kaj nam vse očitajo.

V Parizu je izšla brošura »Dediči Avstrije — Italija in Jugoslovani.« Avtor, očitno Italijan, je anonimen. Brošura je polna neresničnih zavijanj in očitnih napram Jugoslovani.

Trdi, da je nazivanje »Jugoslovani« popolnoma novo, da smo si ga torej sedaj takorekó izmislili, da spadajo pod to ime Hrvatje, ki stanujejo okoli Zagreba in Slovenci v vzhodni Istri in Kranjski. — Pa glej, že leta 1874. je izšla v Parizu knjiga »Jugoslovanska dežela«, ki v njej avtor že takrat opozarja na važnost našega vprašanja in propagira zvezo francoskega in jugoslovanskega naroda. Govoreč o jugoslovanski državi, piše: »Glavna njena naloga je, čuvati Adrijo in slovansko-helenski polotok. Ona ne bo dovolila, da bi kdo dosegel prvo (Adrijo) in vkorakal v drugi (polotok), ne da bi se dotaknil njenega telesa. Njena posest je poročstvo velikanjskega razvoja.« O temora!

Drugo prijazno pojasnilo, kje stanejo Hrvati in kje Slovenci, sploh ne zasluži omembe.

Dalje: »Treba se je vrniti do Avgustovega imperija, če hočemo določiti meje latinskega sveta. Tam je bila v primeri z barbarskimi narodi razvita prava in visoka civilizacija, katere dedščino upravičeno zahtevamo.« To je toliko, kot da se odrekajo Italijani samo onim deželam, ki so bile Rimljanom neznane. Kristof Kolumb je bil doma iz Genove, kdo ve?

Nekdaj je pisal »Corriere« takole: »Nacionalni problem v Dalmaciji. Dalmacija je bila rimska dežela kakor vse ob Sredozemskem morju. Vendar ne opravičuje to dejstvo aneksije Dalmacije, baš tako malo, kakor bi bile upravičene italijanske imperialistične aspiracije na Španjo, Provenco ali Rumunijo. Dalmacija ni bila nikdar italijanska, marveč je rimska in neolatijska. Slovani prebivajo tudi že 12 stoletij. Cilj Italije je, da doseže svojo nacionalno enotnost, ne pa da obnovi Beneški imperij.«

Precej različno je pisanje brošure in »Corrier«, kaj ne?

Dalje vprašuje brošura: »Kaj so delali Hrvati in Slovenci 1. 1914. in med vojno? Kdaj so se uprli? Katere eksekucije v masi so jih zale? Razen par posameznih slučajev osebnega poga ubožnikov ki so nam prinesli z nevarnostjo lastnega življenja uporabne in-

Podlaga produktivnosti je namreč prodaja. Podlaga prodaje je pa velik konsum, torej z drugimi besedami, da se navadno široke mase na predmete, ki tvorijo v svoji skupnosti pojem »materijelne kulture«.

Ako bi hoteli na podlagi žalobog ne napravljati statističnih podatkov vpliv našega sedanjega šolstva na gospodarski razvoj dežele meriti, oziroma sploh šele konstatirati, bi brez dvoma spoznali, da je imela zato tako nezadosten vpliv, ker se je v sedanjem šolstvu vse premalo gledalo na to, da se učenci vzgajajo k zmogljivosti užitka (uporabe) in izdelovanja stvari, ki tvorijo v svoji celokupnosti pojem materijelne kulture.

Naše šole so vzgajale dosedaj samo konsumente gotove vrste blaga, oziroma kupčičkih predmetov na polju materijelne kulture.

Vzajale pa niso niti malih, niti srednjih in še manj pa velikih producentov, kaj šele organizatorjev novih panog produkcije na polju materijelne kulture.

V tem smislu se mora torč naše šolstvo popolnoma preosnovati in »šola materijelne kulture« ima namen, napraviti začetek v tej stvari.

Njena naloga je, učiti, kako se izdelujejo vse stvari, ki skupno tvorijo pojem »materijelne kulture«.

Učenec ne sme samo vedeti, kako se približno izdelujejo ti predmeti, kako se ustvarjajo, sestavljajo in prodajajo, ampak naj jih zna tudi sam

formacije, se jih je večina borila proti namu.

Evo protidokazov! Kdo je pozabil vso razbesnelo krutost in nasilja germansko-madžarskega terorja? Se stoji vislice, ki je na njih viselo tisoč in tisoč onih, ki so plačali z življenjem svojo narodno zavest in upanje v jugoslovansko prihodnost, nemaščevani in neotiznani še do danes! Zaman so bile interpelacije jugoslovanskih poslancev v avstrijskem parlamentu, divjanje je šlo naprej. Najgroznejši je ta krvavi del zgodovine. In sedaj vprašujemo: »Katere eksekucije v masi so vas zalede?« Nikdar v zgodovini se ni posluževala država lastnih državljanov kot talcev, kakor se je to zgodilo pri nas med vojsko.

In drugič: Jugoslovanski prostovolci so povečali entente armade za 80.000—100.000 mož. Francoski polk št. 260 je imel svojo »Jugoslovansko stotnjo«, ameriški Jugoslovani so sestavili svoj avtonomen zbor. V Rusiji so tvorili jugoslovanski ubežniki svoje zbornice, ki so se bojevali v Dobruži proti Nemcem in Bolgarom, v Sibiriji, v južni Rusiji in na Murmanu proti boljševikom. Samo ta zbor je imel sledeče izrube: mrtvih 32 častnikov in 1930 mož, ranjenih 500 častnikov in 8000 mož! Kaj so to le »posamezni slučaj osebnega junaštva?« Vprašamo Italijane: »Kje pa so bili avstrijski Italijani med vojsko, kje so se borile njih prostovolne legije?« Kdo se dalje ne spominja jugoslovanskih divizij pred Solunom, katere je celo vrhovno poveljstvo orijentske armade izrecno pohvalilo v dnevnem povelju, radi njih izrednega junaštva! Angleški »Times« so pisali takrat, da bi se velikanjska solunska ofenziva ne bila dala izvesti brez Srbov in prostovolcev. — Se sedaj imamo več kot 5000 naših prostovolcev na Murmanu in na tisoče naših borcev v armadi generala Djenikina.

V Italiji se je borila jugoslovanska legija, broiča 900 mož pod poveljstvom kapitana Pivka, na Montellu. Ob času, ko je bila sestavljena, je bilo v Italiji 200 častnikov in 25.000 mož jugoslovanskih ujetnikov. Tisoč ponudilo opotovanje svojo službo za oprostitve domovine, na tisoče prošenja je šlo na laškega guvernerja in Wilsona, a brez uspeha; ostali so ujetniki.

Že 1. 1916. je izšlo rezervatno povelje takratnega vrhovnega poveljnika nadvojvode Friderika, v katerem opisuje revolucionarni duh, ki se je polastil nekaterih jugoslovanskih regimentov. Zna je kotorski upor in znano je, da so Italijani zaprli poslance revolucionarnega brodivoja, ki so šli v Italijo prositi pomoči pri uporu. Vprašamo, kdo je torej zavlačeval vojsko?

Aprila 1918. je podpisal Orlando na konferenci zatiranih narodov dogovor med Italijani in Jugoslovani. V tekstu tega dogovora se nahajajo tudi besede: »...da je neodvisnost jugoslovanskega naroda življenjskega pomena za Italijo in obratno itd. Davno so že pozabljene te mamilve besede...«

Razume se, da ima uradna Italija interes skrivati pred svetom tako in podobna dejstva. Med vojsko so vsi italijanski politiki izrabljali revolucionarno gibanje med Jugoslovani. Vedno so znali prikrojiti jugoslovanske razmere tako, da so morali Jugoslovani pomagati trumfumu italijanske armade, in to z nevarnostjo, da se jih smatra za sovražnike alirancev.

Ravno isti politiki so zadušili vsa dejanja, ki bi mogla pokazati entente vpe neprecenljive zasluge Jugoslovani.

Končno se nam očita še, da je Avstrija nam — njenim prijateljem (!) — izročila vse brodivoje. Znano pa je, da so se jugoslovanski mornarji preje polastili brodivoja, predno je imel cesar Karel čas, nam je izročiti.

S takim nepoštenim potvarjenjem dejstev se bori italijanska propaganda v Parizu za svoje »svete in upravičene« zahteve.

Nabirajte za „Obrambni sklad!“

ustvarjati, delati, sestavljati, prodajati. Poudarek leži tu na besedi »zna«.

Naj bo vstanu to fakično znati, fizično znati.

Učenec naj se pa s primernimi pripravi in v šoli navadi na užitek raznih stvari, ki skupno tvorijo pojem materijelne kulture.

Samo potem, če se je navadil že skozi več rodov na užitek kakor tudi obenem na izdelovanje predmetov, ki tvorijo materijelno kulturo, zamore slednja in z njo tudi domača produkcija se dvigniti sama iz sebe na višjo stopnjo razvoja. To je pa le v tem slučaju možno, če primerno negujemo oni kapital, ki prinaša največjo korist, namreč ljudi z novimi idejami, ljudi, ki vstvarjajo nove vrednote, če podpiramo ljudi, ki so v stanu zapustiti izvožene tere, da producirajo vrednote in stvari, ki se jih pri nas še sploh ne producira ali nezadostno producira.

Upam, da je jasno, da se mora za mladino vsah dežel, ki so vsled vojske gospodarsko padle, tako hitro kakor le mogoče vstvariti tip »šole materijelne kulture«.

Če se to zgodi, bo naše življenje v teku 10 let popolnoma drugače izgledalo. Veliki nacionalni boji, katerih vzrok je bil ta, da so vsi avstro-ogrijski narodi vsled pomanjkanja pravih šolskih tipov poznali za vse svoje srednješolske abituriente samo eno preskrbo, namreč preskrbo v koruptni državni službi in zahtevali državne urade za svojo mladino z vso silo, z vse-

„Boljševizem“ in Jugoslovij.

P. P. — Radiografska stanica v Coltanu požurila se neki dan, da javi sveta, kako se v Jugoslaviji širi boljševizem. Očitno izdobilno bili so v Zagrebu napisi nekoli takli »boljševički« agenti, Radić, Prebeg, Pazman, Kovačević itd. Ovi boljševički agenti plačeni su, što je po svoj prilici dokazano, talijanskim novcem. Onda i zaključak, da Italija širi po Jugoslaviji boljševizam. Žalibože, ne možemo danas više da talijmo, da talijanski boljševički agenti kušaju sliati razdor i mržnja među našim narodom, da huckaju jedan stalež i jedan deo naroda na drugi. Posve je jasno, da Italija hoće izazvati u našoj državi anarhiju, kaos, kojega bi ona mogla krstiti boljševizmom te se njime okoristiti, kako je to kušala učiniti sama Nemačka. I kad ne bi moglo dokazati opstanak takve sa talijanske strane u našim zemljama plaćene boljševičke agitacije, imali bi u njezinom držanju najbolji razlog, da joj podmetemo ove namere. Kako bi se inače moglo protumačiti ono sabotiranje prehrane država nastalih na ruševinama Austrije, posvemašnje otkinuce Jugoslavije od mora, postupak talijanskih oblasti u zaposlednom području, sročavanje povratka naših begunaca u zaposledno područje itd. Zdvoinje prehranbene prilike u Nemačkoj Austriji, teški gospodarski položaj u Jugoslaviji posledice su talijanske kratkovidne politike, koju danas ne možemo da pojmimo, kad znamo, da stoji sama Italija nad vulkanom. I ova Italija šalje u naše zemlje još svoje »boljševičke« agente, koji uspiraju strasti u narodu i otešćavaju vladu oko konsolidacije mlade države! Kao u staroj Austriji moramo i danas uskliknuti: »Quos deus perdit perdit, demantat«. Mi se ne bojimo naših komunisti, naših boljševika, koji idu za možda ekcentričkim ali svakako poštenim i idealnim ciljem a nismo ni nepristupačni zdravim idejama, koje sadržaje i boljševička ideologija. Ali nipošto ne možemo da trpimo, kako jedna tuđinačka vlast nesmetano ruši poredak u našoj državi, hukta lakoverne ljudi te širi propagandu, koja je kadra izazvati u našim zemljama kaotičan prevrat, koji ne bi ugrožavao samo našu državu već preko Italije, koja je polag svoju vest, što dolaze preko demarkacione linije i usled zdvojnog nereda njezinih unutarnjih prilika najzreljia država za pravu boljševičku revoluciju, i sav ostali svet. Svakako treba da pazimo budnim okom, da nas talijanske spletke ne preneraze neprimprane.

Gozdarstvo in gozdarji.

Morda ni nobeno polje tako s plevelom poraslo, kot gozdarsko. Tega pa nismo sami krivi, ker je bilo to polje nekako izključna posest Nemcev. Glede službenih mest in osloba so poveljevala nemška društva, predvsem »Hubertus« in avstrijska vlada se je rada in slepo pokorila.

Kdo naj bi bil sedaj dedič tega vodstva pri nas? Gotovo ne kak dvorni svetnik, ki je bil ob polomu prišel ves reumatičen domov in je že pred 30. leti pozabil, da je bil nekad mlad in mu niti ne pride na misel, da je tudi na tem polju treba reforme.

Edini pravi naslednik za gozdarstvo je društvo inženirjev — gozdarjev. To društvo bi moralo postati torišče in ognjišče, kjer se kuje ostro orožje modernega gospodarstva in reform v duhu novega časa. Zato bi bilo pa treba tukaj krepke organizacije, v katero bi brezpozgovno pritegnili vse čile, delavne in delazmožne sile. (O organizaciji bi se dalo mnogo govoriti, ker je težka in komplicirana stvar.) Iztebiti bi bilo treba radikalno vse, kar diši po avstrijski trohobni. K tej zadnji pa ne spada morda svetnik, kot taki. S to besedo je nekako karakteriziran sistem, ki ga nam je ubiti. Zato spadajo sem tudi oni, katerim je bil ideal tak »dvorni svetnik« in so si že začasno umerili svoj lakajski frak pri avstrijskem krojaču. Taki ljudje, hipnotizirani od mogočnega nemškega Dunaja, so vajeni čakati, da pride povelje od zgoraj, da jim pade kaka nova

narredba ali reforma na glavo, vsak čas pripravljani, slepo ubogati, najsiho njim v slabo ali dobro. In to se prakticira, kakor izgleda, tudi sedaj. Pozabila se, da je postalo ljudstvo gospodar svoje hiše in da ni ono več najemnik in Dunaj posestnik. Zavedimo se, da nismo več hlapi in da si preuredimo hišo po svojem okusu, kakor je prav nam. Če bomo zljali samo navzgor, nam mesto goloba v usta, lahko kapne blato na oči. Prepozno bo potem jadikovati, ko bo slovenski Job ležal na lastnem gnoju, ker zanj ne bo boga, ki bi se ga usmili.

Zato naj se pa društvo inženirjev-gozdarjev zave važne naloge in dedščine. Postati mora odločujoč faktor v vseh vprašanjih, ki se tičejo gozdarstva. Ono naj izdela primerno reformo za svoje uradništvo, za svoje šole, za moderen sistem gozdnega gospodarstva. Vladi je treba vse predloge podati, kot dovršeno delo. Kdo drugi pa je kompetenten za take stvari, če ne organizacija strokovnjakov, ki predstavljajo obenem vse osebe uradništva. To bi vladi dobrodošlo in bi tudi primerno uvaževala tako besedo. Ta organizacija bi bil odločujoč faktor pri nastavljanju novih moči, pri napredovanju itd. Vsako novo naredbo bi dobilo v pretres to društvo. Brez njega in proti njemu bi se ne smelo nič zgoditi. Da si pribori tako mesto, je pa treba pokazati življensko silo in pa zmogljivost v posameznih delih. S tem, da bi društvo odločevalo tudi pri službenih mestih in napredovanju, bi se lahko upoštevale individualne zmogljivosti. Na ta način bi prišli res do temeljitih strokovnjakov v različnih panogah in bi parirali avtomatični službeni pragmatiki v njenem izenačevanju. Rešili bi s tem velike talente, ki sicer utonejo v povprečnosti ali pa se izselijo. Čas nas prisili v kratkem tudi k temu, da v stari sistem uvedemo delitev dela, če hočemo ostati na vrhuncu in če sami tega sedaj ne storimo. Ta delitev dela pa se more izvršiti le tedaj, če se vsa država v tem pogledu enotno preuredi.

Do sedaj je bil oskrbnik z eno besedo vse v vsakem oziru. Bil je oziroma je še vodja pisarne, v kateri se je topil v rekah tinte, bil geodet, inženir, ekonom itd. To je tudi prav in mora do gotove meje. Zato ga je pa tudi visoka zemljedelska šola primerao vsposoblila. Če gre v takem slučaju za nepreobsežne tehnične naprave in slična dela, je gotovo na mestu. Ali kje ima časa, da bi poleg vseh mnogovrstnih del gradil n. pr. veliko vzpenjačo, gozdno železnico, večje mostove, gradbe, jezove? V tako delo se je treba primerno poglobiti in koncentrirati svoje sile. Zato bi se pa vzgojilo za taka večja dela inženirje-gozdarje-specialiste. Na primer: specialist za vzpenjače in riže, specialist za gozdne vodne stavbe, za uredbo gozdnega obratovanja, za zadržavo hudournikov, kakor je to sedaj panoga zase. Vse to bi bilo v razbremenitev oskrbnika. In ne majhna skala bi pala z ram, če bi se pisarniška dela omejila na zgol najpotrebnejše in bi se krepko pristrgilo tisti avstrijski uradni rep, ki je morda najograbnejša in najneznosnejša prikažen posebnosti pri gozdarstvu. — Delokrog tega specialista bi obsegal primeren število oskrbnikov, v katerih je zadostna množina večjih takih stavb. Povdarjeno posebej — večjih naprav — ker bi podrejene oziroma manjše stavbe gradil oskrbnik sam, če v svoje razvedrilo in bodrilo, da ne zaostane v tehničnih vedah. Kakor rečeno, rabimo v bodoče specialiste v različnih panogah te stroke, mojstrov na vrhuncu tehnike, ki bodo pionirji oskrbnikstvu, katere bodo na postavljenih bazah lahko neovirano in uspešno delala. Ni nam treba znova povdarjati važnost naših gozdozvodov države. Kdor dvomi o tem še vedno, se brez škode zase in v korist vsem, lahko spremeni v dob ali smreko.

Vzporedno z inženirji — gozdarji bi, umevno, delalo društvo gozdarjev, ki bi imelo primeren vpliv na vse zadeve, ki se tičejo teh in bi stalo v vednih, tesnih stikih z gorenjimi.

Pomnimo, da mora v poveljskem času vlada postati sama izvrševalnica volje naroda, ki sestoji iz stanov in razredov, kateri si pišejo pravice in zakon.

sluša, tako da, če naleti v bodočem življenju na enak slučaj, mu stoji na razpolago cela vrsta pomožnih utisov, spominov iz otroških let.

Vsako pa ve, kako globoko, kako trdno so vklesani taki vtisi spominu vsakega človeka, četudi si jih dotični ni svest.

Človek dela navadno to, kar vidi pri drugih, torej kar delajo drugi. Ako pa se ne pojavi v delu odraslih nobena rapidna in radikalna sprememba, kako moremo upati, da otroci, nezreli dečki, ki še nimajo nobenih zmogljivosti za kritiko, nobene sposobnosti za presojevanje, začnejo sami kaj drugega delati kakor sedanjí odrasli.

Zadeva sedaj odraslih bi na morala biti pripoznanje, da stvar ne more iti tako naprej, in morali bi o tem premišljevali, kaj bi bilo treba nemudoma podvzeti in storiti, da bo vsaj prihodnji rod nekaj drugega delal kakor sedanjí.

Zadeva sedaj odraslih, ki ne morejo več na stare dni menjati svojih mest, ki so jih pogosto dobili po demoralizirajoči protekciji, bi morala biti, vsaj prihodnji generaciji preskrbeti šole, ki vzgajajo cele ljudi.*

* Inž. H. Gromer hoče tudi za Jugoslavijo ustanoviti »Društvo prijateljev šole materijelne kulture«. Predurilasi naj se donosilo z donosom na naslov: Dr. Pavle Breznik, Ljubljana, realka.

ne ter jih v čuvanje in udeleževanje poverjalo od njih plačanim uradnikom in ti se danes imenujejo — vlada.

Kar so gozdarji sedaj izvršeni med državne uradnike, je predvsem potrebno, da se fiksira njihova izobrazba. Odpravi je treba enkrat za vselej izleme, katerih je bilo v Avstriji več kot pravi. Od vsakega gozdarja naj se zahteva najprvo splošna predizobrazba (to bi bili morda nižji razredi srednjih šol). Ker pa bi to predizobrazbo absolvirali v starosti med 14. in 16. letom, bi bili za strokovno šolo nekoliko premladi. Zato bi se tu lahko obdržala dveletna praksa. Na to pa dveletna strokovna šola. Tu pa bi bilo snov končne izpita umestno deliti in učence razbremeniti tako, da se napravita dva izpita. Prvi, splošni izpit po prvem letu, ki bi nekoliko obsegal vse predmete, ki tvorijo podlago in razumevanje za strokovne vede. Drugi izpit po izvršenju studij pa bi bil strokovni izpit v pravem smislu. Izbrati pravo učno snov in jo primerno opredeliti, da bi odgovarjala modernim učnim načrtom, koder bi ne bilo nepotrebne navlake in pa tudi ne pomanjkljivosti, pa ni lahka stvar. Če bi bila snov preobširna, bi se morda seglo na pet semestrov. Po dovršenem strokovnem izpitu bi bil gozdar pečen za službo.

Učitelji na šolah bi morale biti izključno moči z akademsko izobrazbo. Odskloniti pa moramo odločno vstop šol, s takozvano srednjo izobrazbo. Iz teh izidejo ljudje, ki niso ne kuhani in ne pečeni in delajo neprimerno na zgor in na spod. Saj že preje državnim sistem uslužbenec te vrste ni poznal. Bili so dobrodošli za privatna posestva, ker je s temi gospodar lahko po svoje pometal, mu dajal manjšo plačo kot akademiku in se tolažil s tem, da mu naredi i. o. kot pa inženir — gozdar. Je bila pač privatna stvar in mnenje tudi. — Zaneslo se je to k nam iz Nemčije. Vendar pa se varujemo skrbno takega polovicarstva, skrajne mere. Če se pa enkrat fiksira izobrazba in stališče gozdarjev, je to potrebno tudi za logarje in gozdne čuvaje.

Tudi ti morajo dobiti primerno strokovno izobrazbo v obliki tečajev ali boljše šole, kjer bi poučevali gozdarji. Ne smeli bi pa biti taki »tečaji« na papirju, kot so bili po večini v raniki Avstriji.

Ostane nam še akademska izobrazba. Če smo od Nemcev nekaj sprejeli toliko slabih stvari, vzemimo sedaj še eno dobro in to je ustroj visoke zemljedelske šole. To je šola, ki daje absolventom tako široko polje izobrazbe in tako vsestransko, kot noben drug zavod. To je pa tudi potrebno, če se zahteva od absolventa, da bo zmogel voditi celo gospodarstvo ene vrste, popolnoma samostojno, brez družih strokovnih moči. Opomnimo pa takoj, da cilj visokih šol ni in ne more biti, da bi postavljale čel šolski prag dovršene strokovnjake. Te šole vrše svojo nalogo v tem, da uvedejo posamezne tako daleč v stroko, da so dotični potem zmogljivi za samostojno in neodvisno izpolnjevanje svoje vede teoretično in praktično.

Naša država bi rabila eno tako šolo z vsemi tremi fakultetami, to je: kulturno, tehniko, forenstiko in agronomijo. Temelj za to imamo že v šumarski akademiji v Zagrebu. Kako bi si potem uredili stolice in predavanja z ozirom na naše in srbohrvaško narečje, je zadeva šole in podrejene pomena. S tem pa ni rečeno, da bi visoko zemljedelsko šolo dunajsko kratkoma kopirali. Vsekakor pa je to šola, ki stoji v bistvu nad vsemi sličnimi in sorodnimi naših sosedov.

Eno, kar bi v prvi vrsti ne smeli prevzeti in kar ima tudi šumarska akademija zagrebška, je takozvani praktični, oziroma ministerijski izpit po dveletni službeni praksi. Sprva se bo zgrozil nad tem kak profesor ali birokrat, ki ga je moral v potu svojega obraza polagati. Končno pa če se stvar pretehta od vseh strani, je to nekaj rudiment, kot srednješolska matura — slepič v našem črevesju. Uspeh tega izpita je, da marsikomu dela neprijetne ure in sive lase, če jih že ni dobil prej v 8. ali 10. semestrih šole in da ga na stara leta, bi rekel, sekirajo z učenjem. Sam od tega ne bo imel nobenega haska v pridobitvi večje učenosti. In ker te ne bo, tudi država nima nobenega prida. Zato je pa treba delati s polno paro na to, da se ta suha veja čim prej odreže. Mesto tega bi bilo zelo priporočljivo, da pride, v lastno korist, k uradniškemu sistemu, ki uvažuje individualne zmogljivosti. Seveda bodo tu zakrčali oni, ki se čutijo nezmožni konkurence — »svetniki«, češ: korupcija, kje je pravica itd. Prav z istim mečem pa lahko uspešno parirajo zmogljivi. Pomisliti je treba, da bi bilo takih strokovnjakov te ali one vede razmeroma zelo malo. Za hiter razvitek in da moremo držati korak z našimi sosedji, pa take genialne ljudi ne obhodno rabimo na vseh poljih. Zato moramo ustvariti razmere, v katerih se ti duhovi lahko razvijajo in pridejo na površje.

To bi bil ravno sistem, ki računa z individualno zmogljivostjo. Francozi to uveljavljajo že v svojih šolah. Zato so pa tudi tisti maloštevilni smrtniki na vrhuncu znanosti in tehnike, zvezde in ponos celega naroda. Dotični ustvarjajo potem tudi dela, ki zapuščajo vpliv in sledove celim generacijam. Saj druge, povprečne nas smrtnike, bi varovala že kaka službena pragmatika ali slični zakon, da bi se ne raztajali v žarkih kakega takega solca in se ne sesedli v prah. Pomisliti moramo tudi, da ne živimo mutazalemske starosti, da bi si lahko 120 let tesali svojo življensko barko, kakor dobri Noe, in celo življenje nolažali samo šolske izpote. In ko je že človek par let ali še več v praksi, sredi izvenšolskega življenja, naj sede h knjigami in naj se — guli — znova tisto predpisano učenost, ki jo je morda mlej preje že dvakrat v raznih oblikah. Če

* Inž. H. Gromer hoče tudi za Jugoslavijo ustanoviti »Društvo prijateljev šole materijelne kulture«. Predurilasi naj se donosilo z donosom na naslov: Dr. Pavle Breznik, Ljubljana, realka.

za je po sodbi gotovih krogov v tem izpitu vendarle kak biser posebne vrednosti, naj se ga pa dene na niz k briljantom III. državnega izpita. Zdi se nam, da je dovolj, če kdo napravi tri državne izpite in kakih 15 kolokvijev in da vse skupaj obsega 30 do 35 različnih predmetov poleg seminarjev, praktikov, projektov, konstrukcijskih vaj itd. Če bo pa kak zakrknjen birokrat trdil, da se more polagati tisti praktični izpit le na podlagi prakse, ga upravičeno potprijmo za možgane. Edina zapreka bi bil tisti predpisani dnevnik, če ga točen praktikant ni pisal. Če pa mu je dober prijatelj (kak veleposrednik) potrdil dveletno prakso in si je med tem kandidat prepsal dnevnik in ga deloma kompletiral iz svoje bujne fantazije, je bil zvon uhit. In če je bila izpraševalna komisija dobre volje, ali sicer kandidatu še posebej naklonjena, je zvon tudi zapel, navzlic temu, kaj je gospod praktikant praktičar in kako je pisal dnevnik in študiral. Hmbug! S tem je obenem obsojena tudi omenjena predpisana praksa, ki je pa še bolj slabokrvna kot izpit in se zato rej ne bomo mudili pri njej.

Društvo inženirjev - gozdarjev, kakor ono gozdarjev, bi pa moralo skrbeti tudi za primeren naraščaj. Vedno bi moralo društvo stati v tesnih stikih z dijaštvom, mu dati navodila, informacije, skratka: moralno oporo, če bi bila materialna nemogoča. Voditi bi moralo statistiko uradnikov in službenih mest in naznanjati ob zaključku šol abiturientom, koliko novih moči rabi gozdarstvo v prihodnje, v kateri panogi je pomikanje, kje nasprotno itd. — Tudi za terminologijo bi moralo v prvi vrsti skrbeti društvo. Treba bi pa bilo vsaj enotno, skupno za vsa SHS. Kako s tem začeti in končati, je zopet dolgo poglavje zase. Ravno isto velja glede šolskih in učnih strokovnih knjig, ki jih nimamo.

To vse bi bilo delo organizacije gozdarjev, da to in še mnogo drugega, pretehtano, sestavi potrebne referate — sploh sezida vso stavbo z vsemi pritlikinami in jo da vladi, da jo ta blagoslovi z močjo zakona. Sedaj se snuje zakon o agrarni reformi. Ali so bili poklicani tudi naši strokovnjaki gozdarji k temu vevlažnemu delu? In če niso bili, kdo je kriv? Ne malo plesnivo načelo, da vse pride od zgoraj, kot smo bili vajeni z Dunaja. Pri nas bo pa prišlo od spodaj, če proletarec vzravna potrpežljivosti hrbet.

Narodno predstavništvo bo reševalo vevlažna strokovna vprašanja. Preberimo listo poslancev. Vse je doktor, profesor — masa visoke inteligence. Preštejte pa one, ki bi prišli v poštev kot strokovnjaki pri debatah in delu za agrarno reformo in slična vprašanja. Ostanje nam najbrže prstov na eni roki. To je težka pregreha naša, ki se uveljavlja, da po najbrže spregovorili na vseh poljih prvo in zadnjo besedo zopet jurist. Vsak na svoje mesto in tam vsakemu čast! — Le čevlje sodi naj kopitar...

Zgraditi je treba ves sistem na najširši demokratiški podlagi. Iz uradov mora zginiti tisti despotizem na spodaj in servilnost na zgoraj. Predstojnik mora videti v podrejenem ne hlapca in sužnja, ampak človeka, tovariša. Podrejeni pa v svojem predstojniku prijatelja in zaščitnika.

Ves novi in stari državni sistem z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi in reformami, pa stoji in pade z vprašanjem plačila. Vsakdo mora biti sebi, razmeram in delu primerno in enako plačan! To je evangelij, ki daje posamnikom in delavskim masam vero v bodočnost in jih tako drži v moralnem ravnotežju.

M.

Naše obmejno šolstvo.

Višji šolski svet v Ljubljani je odredil naslednje izpremembe šolstva v mariborskem okraju:

1. Zasebna nemška ljudska šola v Cerčaku se razpusti, otroci se naj vpišejo v pristojni ljudski šoli, te sta št. III v Slov. goricah in Sladki vrh.

2. Nemška trirazrednica v št. Iju v Slov. goricah se razpusti. Učenci te šole se vpišejo v pristojne ljudske šole predvsem v slovensko petrazrednico v št. Iju. Za otroke pristne nemške narodnosti se priklapi šentiljski petrazrednici nemške vzporednice.

3. Nemška petrazrednica z 1 vzporednico v Krčevini — Leitersbergu se razpusti. Iz nemške petrazrednice in slovenske štirirazrednice se ustanovi po predlogu krajnega šolskega sveta mešana slovenska šestrazrednica, kamor se vselajo vsi slovenski otroci. Za otroke pristne nemške narodnosti se priklapi slovenski šestrazrednici dve mešani nemški vzporednici.

4. Nemška dvorazrednica v Pekrah se razpusti. Otroci se preprišejo v pristojno ljudsko šolo v Limbušu. Trirazrednica v Limbušu se razširi začasno v štirirazrednico.

5. Nemška dečka in nemška dekliška štirirazrednica v Pobrežju ostaneta a se poslovenita.

6. Nemška petrazrednica v Radvanju se preuredi v slovensko petrazrednico.

7. Nemška dvorazrednica v Ravnanju se posloveni toda izgubi vzporednico.

8. Nemška trirazrednica v Sladkem vrhu se izpremeni v slovensko trirazrednico, za nemške otroke se priklapi št. I nemška vzporednica.

9. Obe nemški petrazrednici v Studenčih se preuredita v slovenski šoli, za nemške otroke se priklapi dečki petrazrednici.

razrednici na prehodno dobo dve mešani nemški vzporednici.

10. Nemška trirazrednica v Tesnu se posloveni.

11. Poslovenijo se dozdaj dvojjezične ljudske šole v Zgornji Kungoti, Svecini, v Sv. Jurju ob Pesnici, pri Sv. Lovrencu, v Hočah, v Kamnici, v Selnici ob Dravi, v Ribnici in v Breznu.

Novinski pregled.

Glasilo jugoslovanske muslimanske demokracije »JEDNAKOST« v Sarajevu priobčuje članek »Korupcija«, iz katerega posnemamo:

»Dušan Vasiljević je bil določen, da odide kot izvedenec za vojno škodo v Bosni na mirovno konferenco v Pariz. V ta namen mu je nakazala bosanska vlada 2000 frankov za potne stroške in dnevnico v iznosu 60 frankov. Vasiljević je došel samo v Švico in se je na tu vrnil. Ker je član državnega zbora, dobiva sedaj še dieto po 50 dinarov na dan. Pravijo, da ni vrnil onih 2000 frankov in sprejema še nadalje svoje dnevnice kot ekspert na mirovni konferenci in kot član državnega veča. Svoječasno je bil član »Jugoslovanske Lige«, iz katere pa je izstopil, ker mu je to bolje kazalo. Gornjo svoto po 2000 frankov (7000 kron) mu je izplačal dr. Vlado Corović. Dr. Corović je kustos bosanskega muzeja in dobiva plačo kot kustos, on je šef bosanskega tiskovnega urada, dobiva tudi tu plačo, on je član državnega zbora in prejema vsak dan dieto po 50 dinarov in postane sedaj še glavni urednik novega demokratskega glasila, kjer bo zopet imel primerno plačo. Tudi dr. Corović je bil v »Jugoslovanski Ligi«, katero je ostavil, da se pridruži novi stranki, ker mu to kaže. To ste zadnji dve mali panamski aferi, o katerih se v poslednjem času vrlo mnogo govori v Bosni.«

Beogradska »SLOBODNA REČ« razpravlja o najnovejših dogodkih na Madžarskem in konstatira v članku »Karolyijeva gest«, da je do bil grof Karolyi od entente jasno izjavilo, da izgubi Madžarska velik del teritorija nekdanje krone sv. Stefana. Karolyij je tako izgnila zadnja nada. Integriteta Ogrske je bila končno pokopana. V tem trenutku si je staval vprašanje, kaj da naj stori? Ali naj prizna razcepjenje Ogrske, razdelitev, ki nobenemu Madžaru nikakor ne gre v glavo? Tega ni mogel storiti. Lahko pa je storil nekaj drugega in to je tudi učinil: izročil je vlado komunistom, ki so jo takoj sprejeli. Konec tega članka je zaplenjen.

V članku »Čuden svet« razmotriva »SAMOUKRAVA« dejstvo, da padajo Italijani iz jedne krastnosti v drugo in da se pri tem ponajajo kakor mala deteta, in prihaja do zaključka: Mi, Srbi, Hrvati in Slovenci se v vprašanju naših meja z Italijo trudimo, kolikor je nam mogoče, da navajamo zdrave in stvarne razloge na korist naše teze, ker mi govorimo ne za nervozne italijanske imperialiste, marveč za naše velike in močene zavezniške in za ostali pošten svet. Ni nam treba, da bi intrigirali pri Bolgarih, Madžarih in Rumunih, ker imamo za svojo stvar mnogo boljše orožje, kakor so vsa gotova sredstva žalostne in bolne prošlosti. Mi se za svojo stvar niti za slučaj ne bojimo, ako bi se na mirovni konferenci učinila kakšna napaka, ker se zavedamo, kako se morajo na koncu končati končati dela, stvorjena na temelju nasilstva in krivice. Toda kot lojalni in iskreni zavezniški se trudimo, da informiramo čim najboljše svoje zavezniške in da jih očuvamo napak in pogršk, ki bi lahko povzročile usodopolne dogodke, ko že nimamo nobenih koristi od hladnih in objektivnih razgovorov s samimi Italijani, katere vedno bolj obvladuje bolesta nervoza, ki grozi, da spravi naše medsebojne dobre odnose v najbližji bodočnosti v najresnejšo nevarnost.

Novosadska »ZASTAVA«, glasilo radikalne stranke v Vojvodini, se bavi na uvodnem mestu o vesteh, nanašajočih se na znano narodno izjavo dr. Kramarja in piše:

»Ta bratski ukor ne sme v nas vzbujati romantičnega gneva, mržnje in nezadovoljstva proti Čehom. Ta ukor nam naj samo otvori oči, da bomo zrlj jasneje na stvar. Vsak narod misli predvsem nase in stremi za tem, da si zagotovi svojo bodočnost in da razvije svoje blagostanje. V državni politiki vsakega naroda odločujejo njegovi stvarni interesi... Red in delo, to sta dva zakona, katerim se moramo pokoravati. Dva pogoja in dva principa sta, na katerih je treba izgraditi našo državo in sicer: vsi moramo pomagati, da se v državi vzdrži red in drugi — vsi moramo delati... Delo vsakega posameznika mora biti v popolnem skladu s splošnimi državnimi interesi. Vsakdo, ki se nahaja na kakem odgovornem mestu, mora delati s podvojeno silo, intenzivno in s polnim razumevanjem, poleg tega pa mora biti čist, nesebičen in odkrit. Kdor drugače dela, je izdajalec novega reda in državne in narodne bodočnosti.«

Osljčki »JUG«, glasilo jugoslovanske demokratske stranke, piše v članku

»Dolje sa korupcijama:« »Dobro je nam znano, da se oboja korupcija na merodajnem mestu čim najostreje. Eden izmed vodilnih ministrov je rekel te dni: »Misnamo, da se med nami šopiri korupcija; mi se tudi borimo proti njej in ako ne bo šlo drugače, bomo jeli obojati ljudi!« Mi z naše strani podpisujemo to drakonsko ministrovo sodbo, samo prosimo, da se čim najpreje prične s najostrejšim izsledovanjem in preganjanjem vseh krivcev ki povzročajo to korupcijo!«

»LA TRIBUNA« prinaša na uvodnem mestu Rastignacov članek »Gli affari sono gli affari« (prav po domače rečeno »gšeft je gšeft«). Rastignac napada akcijonarje »Cunard Line«, da njihovi interesi vevlajo prijateljstvo in zavzemanje za Jugoslavijo in njeno gospodstvo na Jadranskem morju. Za pravica Jugoslovanov glede Reke in Jadranskega morja se skrivajo interesi akcijonarjev »Cunard Line«. V zadevi interesov pa Angleži ne odnehajo nikdar in angleška vlada se ne bo postavila proti interesom angleške plovice in proti časopisju, ki jo predstavlja in brani. Rastignac pravi: Danes se izigravajo v imenu principov italijanske mesta na zelenem tapetu diplomacije s kartami, ki niso baš one, ki jih je prinesel s seboj Wilson iz bele hiše. Tu gre boj za »samoodlobo narodov«, z zmago pa se pribore akcije »Cunard Line«. — »Cunard Line« so že napadali, ker Lahi napadajo vse, o čemur koli slutijo, da bi se ne uleglo prav strinjati s predrzno grabežljivostjo laških imperijalistov. Kar se tiče izigravanja, pa se hoče po laškem ljutom prizadevanju izigrati jugoslovansko Primorje z naslednjem v prid Italije. Ako bi se to zgodilo, bi bilo to izigravanje s kartami, kakršnih Wilson ni prinesel s seboj iz bele hiše.

ANGLEŠKI LISTI O NAŠEM SPORU Z ITALIJO.

»WESTMINSTER GAZETTE« pravi v oceni knjige majorja Roncallia »Strategični problem Jadrana«, da Italijanske politike v Angliji nikdar niso dobro razumeli. Mnogim se čudno zdi, da je Italija napram Nemški Avstriji izšla iz vojne ojačena v svojem položaju vesle. Zmuranja politika Italije stremi za dvema delstvom: da ne neodvisna in da dopolni svoje ujedine nje. Ozemlje med obmorskimi Alpami na zapadu in Dinariskimi na istoku, je Italijansko po govoru in značaju (?) Alpe tvorilo naravno (?) mejo. Toda taka neodvisnost bi ne bila zagotovljena; ako bi se ozemlje, ki se nahaja v loku Alp in ki ima morsko obal, nahajalo v tujih rokah, bi bila gotovost za Italijo minimalna, ker bi se obal mogla pretvoriti v sistem morskih oporišč za napad. To je privlačilo Italijo, da je pristopila k trozvezju. S tem, da se je držala točno dogovora, ki jo je vezal samo na obrambo in da svoje nevtiralnosti ni opustila v začetku vojne, je Italija naredila uslugo zavezništvu. Da v slučaju zmage centralne vesle ne bi kaznovala Italijo in da bi ta v obratnem slučaju mogla dobiti svoj cilj, je stopila v vojno. Pa se še vedno misli, da Italija zahteva Istro in Dalmacijo iz imperijalističnih razlogov. To ni točno. (?) Do 14. stoletja so te pokrajine pripadale beneški republiki. One so integralne del tistega, kar bi se moglo imenovati italijanski sistem. Ko je Italija stopila v vojno, je dokazala s turinskimi, rimskimi, pariskimi in beneškimi arhivi, pisni in govorni državnikov, da prebivalstvo Istre in Dalmacije, kljub temu, da je bilo sto ali več let pod Avstrijo, ni prenehalo smatrati se kot del Italije (?), četudi je bilo politično ločeno od nje. Nikdar se ni pomirilo to prebivalstvo z avstrijsko vlado. To je Italijo očevalo, a v Avstriji vzbujalo bojazen in vsaka italofilska manifestacija v Istri in Dalmaciji je nalezela na vedno večji zunanji odpor. Z zmago, ki je uničila zadnje moči Avstrije, je Italija izvoljela naš boj ravno toliko, kot svojega. Položaj Nemčije na suhem in na morju je postal brezupen, njen vpliv na Balkanu in v Mali Aziji je popolnoma propadel. Vprašanje Istre in Dalmacije je rešeno na bojnem polju (!)

Pod naslovom »Italija in Jugoslovanci« resumira poseben dopisnik »MANCHESTER GUARDIAN« na kratko predzgodovino jugoslovanske - italijanskega spora. Londonski dogovor se ni popolnoma nič oziral na jugoslovanske zahteve. Posledica je bila, da so se Jugoslovanci in Italijani smatrali kot sovražniki, od česar je imela sam avstrijska vojska koristi. Po Italijanskem Kobridu so se Italijani in Jugoslovanci zblizali. Na podlagi splošnih principov je bil dosežen na rimskem kongresu sporazum in Orlando ga je ratificiral. Sam Somino si je privoščil ta dogovor. Na nesrečo je italijanska vlada spreminila svoje stališče in ignorirala zblizanje, od katerega je imela Italijanska vojska toliko koristi, da se zopet vrnila k diskreditiranemu londonskemu dogovoru od aprila leta 1915. Jugoslovanci so predlagali arbitražo predsednika Wilsona, ali ako se ta ne sonejme, pošiljatev posebnih komisij, da to vprašanje rešijo. Italijanski delegati so odbili oba predloga s trditvijo, da ima samo svet deseterice pravico reševati vprašanje, torej korporacija, v kateri ima samo Italija lastno pravico. Trije prošli meseci so pominili lastnih incidentov v soornem ozemlju. Jugoslovanci, ki so stali za samostojno predlogo, so predložili sedaj zahtevo, ki jo pretrane (?) Situacija je postala vedno težja, rešitev vedno kompliciranejša. S tem, da svet deseterice ni sprejel Wilsonovih principov, je privedel vprašanje prehrane do opasnosti. Posledica tega mora biti uničenje vsakega dela mirovne konferenca. Vsak zna, da bodo Italijanski delegati nekoliko popustili, kar je na baron Somino sedaj govoril. Italijanski narod ne bo normalni vodil, ako bi stoma rešitev postala v solbi kat nove vojne. Italijanski narod zna, da so dobri odnosi z Jugoslovanci neobhodno potrebni za mirno razrešitev razpisa. Jugoslovanci so pokazali, kljub temu, da so stali za neke ekstremne predloge, da so opazovali na mirno rešitev in opozorili, da daje potrebna izjava. (?)

Po teh okolištinah ni na mestu, da svet deseterice ni šel rešiti vprašanja in da se je hrana, ki je potrebna, da reši milijone gladu, nagomilala v pristaniščih, ker se Italijanski priseljenci prepirajo z Jugoslovanci v Dalmaciji. Ako je resnica, da se je promet s Trstom prekinil za nekoliko dni, mora svet deseterice energično nastopiti.

P. P.

Politične vesti.

Krajevna organizacija za Trnovski okraj vabi na občni zbor, ki se vrši v nedeljo, dne 6. t. m. ob polu 10. uri dopoldne v prostori otroškega vrta, Cerkvena ulica št. 21. Vse članice in člani prosimo, da se udeležijo občnega zbora. — Odbor.

Vprašanje. Ali je res, ker se razširja vznemirljiva vest, da je grajščina K. prosila na pristojnem mestu, da bi se ne razdelila? Župan pa da je tozadevno prošnjo potrdil in občinski pečat pritisknil, ali je tako potrdilo dopustno? Ni li to zloraba občinskega pečata?

Vsa naša, kakor tudi sosedne občine soglašajo z razdelitvijo Koslerjeve grajščine v svrhu da dobe kmetije zemljo, katero je grajščina bodisi kupila, bodisi zamenjala. Dalje da se manjši posestniki zboljšajo. Delavski družine, stanujoče v grajskih kočah, naj dobijo svoja stanovanja in nekaj zemlje, da se tako uresničijo plemeniti in pravični kraljeva načela: »Zemlja je Vaša in božja!« Naši sovaščani smatrajo kraljev manifest o agrarni reformi za najbolj razveseljivo in najbolj potrebno in pametno odredbo, kar jih je izdanih v 19. stoletju. Ako je prej navedeno resnično, naj se takoj ukrene potrebno. Za nikogar protekcije! — Somišljeniki.

(Naša poročila iz Beograda in Zagreba.)

GOSTOVANJE ZAGREBSKE OPERE V BEOGRADU.

Zagreb, 1. aprila. Ravnatelj zagrebskega gledališča se je mudil te dni v Beogradu, da uredi vprašanje honorarja gledaliških igralcev. Ob tej priliki se je dogovoril z merodajnimi beogradskimi faktori, da odide okrog velike noči zagrebska opera na 14dnevno gostovanje v Beograd. S tehničnimi pripravami se je že pričelo.

SLOVESNA OTVORITEV ZAGREBSKE BORZE — ODGODENA.

Zagreb, 1. aprila. Danes bi se morala vršiti slovesna otvoritev zagrebske borze. Ker pa je prišlo med člani ravnoteštva do formalnih diferenc, je bila otvoritev odgoda na kasneje. Borza bo delovala še naprej kot oddelek »Trgovskega doma«.

Razprave o spornih mandatih se bodo najbrže z ozirom na zunanje politični položaj odgodile. Zato pridejo po kreditni debati na vrsto razna gospodarska vprašanja, predvsem svočs izdana vladna odredba glede agrarne reforme, dalje nekatere predloge glede prehrane in nekateri manjši gospodarski projekti, ki se tičejo zlasti bivše kraljevine Srbije. V eni prihodnjih sej se bodo stranke bavile menda tudi z reformo poslovnika, kakoršno bo predlagal parlamentar minister za konstituantno dr. A. Kramer. Novi poslovnik naj bo avtonomen in ne več zakon, kakor je bil dosedanj poslovnik srbske skupščine.

IMENOVANJA.

Beograd, 1. aprila. Okrajni glavar dr. Viljem Baltić je imenovan za vladnega svetnika v VI. činovnem razredu in pridelen v službovanje notranjemu ministarstvu v Beogradu. Ravno tako je imenovan vladnim svetnikom dr. Lokar, prezidijalist v dr. Koroščevem oddelku.

BANKET PRI PRESTOLONASLEDNIKU.

Beograd, 31. marca. (Zakasnelo.) Prestolonaslednik-regent Aleksander je povabil za večerj opoldne na obed predsedništva Narodnega Predstavništva. Vabilu so se odzvali predsednik dr. Pavlović, podpredsednik dr. Janković, tajnik dr. Pestotnik in vsi drugi tajniki razun dr. Lončarja. Prestolonaslednik se je živo zanimal za vsa aktualna vprašanja in povpraševal tudi za trenutno razpoloženje v Sloveniji. Prisotna slovenska poslanca sta mu pojasnila naš politični položaj, omenjala lojalno razpoloženje med ljudstvom in povdarjala, da je treba najvše skrbj posvečati vprašanju prehrane. Po vseh industrijskih krajih primanjkuje živitnega kruha, posebno se občuti to pomanjkanje v Ljubljani. Nekateri okraji že po dva meseca nimajo masti. Prestolonaslednik se je živo zanimal za opisane razmere. Čela slika pogostitve je imela zelo demokracičen in familiarjen značaj. Udeležnikom banketa je posebno ugajalo domače, naravno in neprislusno obnašanje prestolonaslednika, samoumevno pa je, da regent ni zavzemal nikakega osebnega stališča v razgovoru o strankinih vprašanjih in v razmerju strank do vlade. — Na vprašanje dr. Pestotnika je dvorni maršal potrdil, da namerava prestolonaslednik po Veliki noči obiskati Ljubljano in Slovenijo.

ZVIŠANJE CEN TOBAKU.

Zagreb, 1. aprila. Kakor poročajo listi iz Beograda, je določila uprava monopolov, da se povišajo cene tobaku od danes naprej za 50 %.

DELOVANJE NARODNEGA PREDSTAVNIŠTVA.

Beograd, 1. aprila. Danes dopoldne se začne v Narodnem Predstavništvu drugo čitanje kreditne predloge.

Pristopajte k »Slovenski Matini«.

Članarina 8 K, prispevanje 200 K

Izobraževalni odsek »Sokol I.« opozarja vse prijatelje sokolstva na svoje drugo pomladno predavanje, ki se vrši v soboto dne 5. aprila 1919 zvečer ob pol osmi uri v veliki dvorani Mestnega doma.

Predava br. Veij Svajgar: Prometni problemi v državi

S.H.S. Vstopnine nikake; prostovoljni prispevki se hvalečno sprejemajo.

Nazdar!

Odbor.

Kraljevina

Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Neumnost ali izdajstvo? Z ozirom na nekatere žalostne pojave v naši javnosti je napisala pod tem naslovom mitroviška »Srbija« članek, iz katerega posnemamo: »Avstrija je izginila, živi pa še duh avstrijski takozvana avstrijanščina, o kateri je rekel dr. Friderik Adler v svojem zagovoru pred vojnim sodiščem na Dunaju, da ga navdaja pred njo gnjus, kakor kadar vidi kako nemoralno sliko. Ta avstrijanščina predstavlja pri velikem delu naših državljanov bistveni del njihove duše. Žalostno je, ali resnično... Državni uradniki iz Zagreba pozivajo na stavko, naznanjajo bojkot naši mladi državljani so do sedaj v borbi proti naši državi imeli Radića in »Obzore«. Sedaj so dobili v svojo kolo tudi uradništvo v Hrvatski. Da, odkrito pravimo, uradniki so s tem svojim činom stopili na stran naših sovražnikov! Razumemo popolnoma težak položaj naših uradnikov. Toda kaj je to v primeri uradnikov, vojakov in s prebivalstvom v Srbiji in Crni gori? Uradniki v Srbiji in Crni gori se vsi še nahajajo v vojni službi. Od leta 1912 še niso bili ob svojem domačem ognjišču. Oni še vedno umirajo, ne da bi videli svojih mladih in dragih. Umirajo neopazno, tiho, v tišini, daleč od bratov in sestra, daleč od svojega doma, Umirajo brez ugovora, ker umirajo za domovino! A kaj delajo njihovi bratje na Hrvatskem? Toda oprostite! — Ne, to nam niso bratje. Tega ne delajo Hrvati, to delajo Avstrijanci, ki so ostali med nami. Morda niso to vsi uradniki, ki se udeležujejo tega pokreta. Je mnogo med njimi zavedenih in lahkovernih, ali začetniki tega gibanja, njega glavni iniciatori so faktično Avstrijanci. Juraj Demotrović je napisal lep članek »Ali smo sreli za svobodo?« Na to odgovorjamo, da je naš narod srečal za svobodo in da jo tudi zasluži, toda naše svobode neče Avstrija, ki še vedno živi pri nas. Radi tega kliče moč dočela odkrito vsem pričetnikom raznih stavk in sabotaž: Odračuna ni bilo, ker vsebuje svoboda, ki jo oznanjamo, tudi usmiljenje, odpustanje in velikodušnost. Toda obračun lahko še pride in bo moral priti, ako se bodo množili taki dogodki. Onim zapeljanim sinovom našega naroda, ki so naselili sovražnim nam elementom, pa pravimo, da je takšno delovanje ali neumnost ali pa izdajstvo.«

Vojna in mornarica. LDU Beograd, 31. marca. (JDU) Ministarstvo za vojno in mornarico je poverjeno generalu Hadžiću.

Novi bankovci. LDU Beograd, 31. marca. (JDU) »Epohe« javlja, da bodo novi bankovci izdani koncem julija. Tedaj se tudi potegne krona iz prometa.

NAŠA SEVERNA MEJA.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 1. aprila ob štirih dopoldne iz uradnega vira: V boju dne 31. marca severno od Velikovec, v katerem so se naše čete junosko borile, smo skupno zaplenili en top, deset strojnico, eno kuhinjo, nekaj konj in uleteli 25 moč. Naše čete drže črto Kapon - Dobrova — točka 560. Ujetniki so izjavili, da so hoteli štiri nemške stotnije dne 31. marca zjutraj napasti Osenice in vdreti v Velikovec.

Nemško preslepljanje in potvarjanje resnice. Ljubljanski dopisni urad je službeno v svet poslal nastopni dementi: Ljubljana, 1. aprila. Napram vesti, katero je razširil dunajski korespondenčni urad dne 30. marca, da so jugoslovanske čete v okoliših Velikovec v zadnjem času večkrat obstrlevala mirne koroške kmete pri njihovem poljskem delu, se ugotavlja, da so Nemci dne 20. marca ob 9. zjutraj streljali na jugoslovanske posadke pri Hutni. Vsi zahtodno Velikovec, ob 4.30 dopoldne iz Svete Marije na jugoslovanske straže pri Hohenrainu, dne 21. marca ob 4.20 dopoldne na jugoslovanske straže severovzhodno Mrzle vode, dne 24. marca ob 11. dopoldne s salvami na jugoslovanske pionirje na mostu pri Dulah, ob 7. zvečer na jugoslovanske straže severno Mrzle vode, dne 26. marca z topniškim ognjem na Velikovec in okolič ter na Lušnik in Orliče Ves, nadalje na Hrenovice in v smeri na Mrzlo vodo, dne 29. marca pa potem, ko se je prejšnje dni lahko opazovalo med nemškimi četami in oboježenimi topnimi živahnim gibanje, z lahkim in srednjim artiljerijskim ognjem v odseku vzhodno Velikovec in s krajevnim napadom na jugoslovanske predstraže v Dobrovi, Hrenovicah in Lušniku. Dne 29. marca so začeli Nemci ob 3.45 zjutraj streljati z lahko in srednjo artiljerijo v odseku vzhodno Velikovec in sremlevali s topniškim ognjem svoje jutranje napade pri Dobrovi, Hrenovicah in Lušniku ter obstrlevali most čez Dravo in most vzhodno Velikovec s topovi in bombardirali Velikovec z granatami. Zvečer in ponoči so oddali strele iz pušk, strojnico in topov in nemško topništvo in obstrlevalo most južno Velikovec. — Kakor proizhaja iz tega izveščka uradnih poročil, je velikovski okoliš dejanstveno skoraj vedno izpostavljen ognju, ki ga pa v vsakiem primeru gojijo odločne Nemci. Ako se radi tega v tem okraju ustavi vse pomladno pomladno de-

ko, so tega krivičnega odločbe, ki so jo, po popolnoma omlačevalu, premislili, ki je bilo sklenjeno z Jugoslovani, mirovanje orožja dan in po na najsveteljši način in sililo jugoslovanske čete, da se morajo uprati z ognjem nemških napadov. Kakor druge pokrajine, ki so ležale na demarkacijski črti, tako je postala tudi dolina Velikovec edino po večini krivdi nemških čet najbolj ogrožen kraj. Sploh pa ima zgoraj omenjeno poročilo danjskega korespondenta, urada edinega smotera, utajiti dejstvo, da so Nemci pri Velikovec kljub vsem dogovorom premirja začeli vojaško ofenzivo, pri čem so celo silili slovenske kmete, da so vstopili proti svojim jugoslovanskim bratom v boj. Da se je njih dobro pripravljeno napad dne 31. marca vsled pravočasnega priprave Jugoslovancev izšlo, je že znano iz našega uradnega poročila z dne 31. p. m.

Pozdravni večer. To pot se je tudi g. Napotnik pridružil. LDU. Maribor, 1. aprila. Včeraj so priredili mariborski Slovenci na čast francoski misliji pod vodstvom generalstabsnega častnika dr. Reverdyja pozdravni večer v hotelu »Merano«. Med navzočimi so bile zastopane civilne in vojaške oblasti kakor tudi knezožup dr. Napotnik. Večer je splošno zelo dobro uspel in zapustil pri vseh udeležencih ugodne utise.

No bodo dolgo zaprte. LDU. Maribor, 1. aprila. Mariborsko nemško učiteljsko osebje je bilo včeraj odpuščen iz službe. Šole ostajajo zaprte do nameščenja novih slovenskih učnih moči.

Kako dolgo še? LDU. Maribor, 1. aprila. Po došli poročili se potika morilec policijskega agenta Ribariča. Gajšek, po svojem rojstnem kraju, Ponikvi. Obleden hodi v uniformi kot bivši štabni narednik mariborskega pešpolka.

Kdo si? LDU. Maribor, 1. aprila. Včeraj je izročila vojaška oblast tukajšnji policiji nekega Franca Barsija, ki so ga prišli v Radgoni. Legitimiral se je iz izkaznice čehoslovanske vojske kot nadporočnik in zatrjeval, da je bil kot častnik v Budimpešti ter da je pobegnil pred napadi boljševikov. Imel je namen, odpotovati na Čehoslovakijsko. Njegovo obnašanje pa je vzbudilo sum, da so njegove navedbe neresnične, vsled česar so ga pridržali v zaporu.

Ni imel čiste vesti. LDU. Maribor, 1. aprila. Včeraj so aretirali v vlaku pri Spiljah Jaroslava Kalkusa, nameščena v upravi grofa Bombesla v Vini, pri katerem so našli v Nemško Avstrijo naslovljena pisma, ki jih je hotel vhitovati preko meje. Vsled njegovega sumljivega obnašanja so ga aretirali.

Pokvarjena mladina. LDU. Maribor, 1. aprila. Včeraj so izsledili tukaj mlado tatinsko družbo, ki je kradla živila iz transportov za mestno aprovizacijo. Tatovi so po večini doma iz Karčevine in stari od 14 do 18 let. Med njimi so bila tudi dekleta.

V čast kralju Petru. Oglešinski odbor Kaštel - Lastve v Boki Kotorski je sklenil, prekrstiti Kaštel na ime »Petrovac« po imenu kralja Petra.

Dospel. LDU. Beograd, 1. aprila. (Dm. k. u. - Brezlično.) Polkovnik Vix je dospel s franc., angl. in ameriški mislijo v Beograd po petdnevni internaciji v Budimpešti.

Tudi na Hrvaškem hite s tehniko. LDU. Zagreb, 1. aprila. Poverljivo za uk in bogočastje razglasa, da se bo tehnika visoka šola v Zagrebu otvorila že začetkom prihodnjega šolskega leta. Poverljivo pozivlje hrvaške zavode in industrijska podjetja, naj določijo večje denarne prispevke, da se bo mogla zagrebska tehnika že takoj v začetku tako urediti, da bo odgovarjala zahtevam modernega stroja šol te vrste.

Vojniki pri Celju. Od dneva preobrata pa do danes se je v našem, poprej strogo nemškutarskem trgu že mnogo spremenilo. Nova vlada je naprej razpustila nemški občinski zastop in nemški krajni šolski svet, zaprla so se vrata nepotrebnim nemški ljudski šoli in iz slovenske šole je bil odsvoljen nemškutarski šolski vodja, ki je to mesto po krivici zasedel. Vodstvo trških občinskih poslov je prevzel sporazumno s krajevnim Narodnim svetom slovenski trgovci I. Kovačič, ki je začasni gerent trške občine. Priznavamo, da ni v Vojniki še vse v najlepšem redu, da bi zlasti tudi od gosp. gerenta želeli, da nastopa odločnejše napram onim, ki so jim bile odvzete valet in sedaj na vse moguče načine ruvarijo in begajo ljudi. Najmanj toliko obtožbe pa divigujemo proti vsem našim slovenskim ljudem v trgu, ki se preko malih lokalnih osebnosti ne morejo dvigniti na stališče mirnega sodelovanja za vnovitve lepših razmer v našem kraju. V časopisih se je začela ostudna gonja, piše se o novih koncesijah, ko imamo zares gostin daleč preveč, in spravlja se prav nekusno in popolno po krivici na prav boljševični način z vsem tem v zvezo celjsko politično oblast. Tako se mistificira časopisje, se očita našemu gerentu, ki ga ne mislimo nič zagovarjati, da je nemškutar in ne vem kaj še. Ali je stvarno s tem kaj dosežena, zelo dvomimo. Naše časopisje mora biti zelo previdno, da ne pade na nivo najgrših osebnih spletk, ki sedaj po volni še bujnejše cvetijo po naših malih trgih, kot so poprej. Človek bi pričakoval, da bo vse zavedno Slovenstvo šlo po preobratu veselo na delo, da iz prejšnjih nemškutarskih snežed napravi nekaj boljšega. Žal, pri nas v Vojniki ni tako in marsikje drugod ni nič boljšega.

Iz Prevalj na Koroškem nam pišejo: Zapustil nas je gosp. D. Gilčvert, tainik »Narodnega sveta za Meziško dolino«, ki si je za narodno stvar na Koroškem, odkar je bival med nami, pridobil mnogo zaslug. Pogrešali ga bomo. Želimo mu mnogo sreče na novem njegovem mestu.

Železna Kaplja - slovenska. Železna Kaplja, to nemškutarsko gnezdo sredi slovenskega morja, se je kar čez noč čim so izginili nemški in nemškutarski uradniki in učitelji, poslovenila. Sedaj kaže docela slovensko lice. Nemški naisti so izginili, utle niso slovenska imena: Slovenska, Hrvatska in Srbska ulica. Krevov in Jarmikov trg. Janežičeva cesta 14. V Kapli se je tudi ustanovila »Narodna četnikarica«. V odobor so bili izvoljeni: Anton Zak, kom. Fr. Adamič, davčni uravnilnik; Miro Drobnik, poštar; Hinko Klavara, šolski vodja; Izidor Koch, učitelj; Fr. Haderlap, oranist; Fr. Prišnik, posestnik; Anton Piškernik, občinski tainik in Jakob Smrdel. Društvo šteje že nad 50 članov in dva ustanovnika P. Pretnik, trgovec z lesom in gđ. Justa Repičeva, ki je poleg mame Pavne edina slovenska trgovka v Kapli. Čitalnica ima

svoje prostore pri gostilničarju Petru Plakariku po dom. Kolerju, na kar opazujajo vse Slovence, ki prihajajo v Železno Kapljo.

Jugoslovanski šod v Železni Kapli. Pišejo nam: V nedeljo, dne 23. marca 1919 se je vršil tukaj v prostorih Gregorjevega doma veliki jugoslovanski šod, katerega se je udeležilo okrog 2000 Slovencev. Velikanska množica se je zbrala po slovesni službi božji, ki jo je opravil konz. svetnik in župnik Grm, v veliki dvorani in drugih prostorih Gregorjevega doma, da namizirajo za našo nar. stvar. Pred lepo okrašenim odrom, nad katerim so se bleščale začitnice SHS v narodnih barvah, se je začelo toliko navdušenega narodnega občinstva, da je bila dvorana natlačena polna. Gerent občine Železne Kaplje Miroslav Drobnik je otvoril šod, pozdravil goste in po kratkem uvodnem govoru dal besedo glavnemu govorniku nadporočniku dr. Grabroviču, ki je v navdušenem govoru razložil pomen naše osvoboditve in zasluge, ki so si jih pridobili za osvoboditev bratje Srbi, njim na čelu junaška kraljevska hiša Karagorjevičev. Govor je bil sprejet z viliarnim odobravanjem. Nato so pevec in pevkinje pod vodstvom g. Adamiča in Haderlapa ubrango zapeli »Jadransko morje« in »Slovenec sem«. Kot tretji govornik je nastopil predrast vojak, begunec z Goriškega, Pavlica, katerega izvajanja so zborovalci poslušali z napeto pozornostjo in mu navdušeno pritrjevali, ko je naglasal, da so naši vojaki disciplinirani in da jedva čakajo povelja, da smejo odkorakati proti Celovcu in Beljaku. Končno so bile soglasno sprejete enake se glaseče resolucije, kakor so bile sklenjene na šodu v Pliberku. Ko je pevski zbor zapel »Lepo našo domovino«, so zagoneli navdušeni klici: »Živela svobodna Slovenija! Živela Jugoslavija! Živel regent Aleksander!« nakar je predsednik Drobnik zaključil ta prekrasno uspeši šod, kakršnega Železna Kaplja še ni doživela.

Iz Savinske doline. Naša lepa Savinska dolina je v pomembnem oziru silno zanemarjena. Obljubovale se je leto za leto železniška zveza iz St. Petra, oziroma iz Polzele po Savinski dolini v Domžale ali Kamnik. Vse obljube so pa bile samo pesek v oči. Leto pred vojno se je osnovala privatna družba, ki je oskrbovala avtomobilno zvezo med Celjem in Ljubljano. Veseli smo bili tega napredka. Prišla je vojna in ta nam je vzela tudi avtomobilno zvezo. Tolažili smo se pač, da se avtomobilni promet s končano vojno zopet oživi. Vendar temu ni tako in tudi nimamo nobenega upanja, da bi se to v dohodnem času zgodilo. Poštni promet je skandalozen. Tako odhaja n. pr. pošta z Vrnskega zjutraj k prvemu vlaku v St. Peter in odhaja čez tri ure zopet iz St. Petra na Vrnsko. Ljudje, ki imajo v Celju opravila, ne morejo biti v tem času gotovi in zato tudi poštnega voza ne morejo uporabljati. Pred vojno smo imeli na dan dvakratno poštno zvezo, sedaj je samo enkratna in še ta taka, da nima ljudstvo prav nič od nje. Zato si vse želi avtomobilne zveze, katero naj bi oskrbovala v svoji režiji morda deželna vlada. Promet naj bi se vršil med St. Petrom v Savinski dolini in Domžalami ter naj bi prevažali avtomobili tudi pošto. Le na ta način bi bile dane vsestranske garancije takemu podjetju, katerega bi vsa Savinska dolina pozdravila z nepopisnim veseljem. Pri nekoli dobri volji nam naša vlada v tem oziru lahko v kratkem ugodi. Ako je bila Savinska dolina vedno zanemarjena od avstrijske vlade, ni potreba, da bi bila tudi od domače. Prepričani pa smo, da se to ne bo zgodilo, ampak da bo v kratkem združen državni poštini avtomobil po lepi Savinski dolini.

Neodrešena domovina.

Iz Trsta je srečno utekel trgovec Fischer s svojo soprogo. Pripoveduje, da je položaj v Trstu neznošen. Trgovina docela počiva, delavci praznujejo. Iz Italije je došlo vse polno trgovcev, ki so vzeli v zakup za ogromne cene vse razpoložljive lokale. Tu so nakopili čili velikanske zaloge zlasti manufakturnega blaga, ki so ga hoteli prodati v Jugoslavijo. Ker pa je italijanska vlada zatvorila mejo, so se jim vsi načrti o sijajnih kupcih izjalovili. Zato kar odkrito zabavajo proti vladi. In temu se ni čuditi, saj že mesece leže v Trstu mrtve neizmerne množine najraznovrstnejšega blaga. Pravijo, da je nakupčene samo manufakturnega blaga za 400 milijonov lir. A tudi kolonialnega blaga je silno mnogo. Samo jeden trgovec ima v zalogi 10 milijonov steklenice vina »Chianti«. Steklenica stane 4 lire. Kar je domačih trgovcev so še bolj nerazpoloženi proti vladi, kakor oni iz regna. Vsi kar javno govorijo, da bi v slučaju plebiscita izmed 100 trgovcev njih 99% glasovalo proti Italiji. Da se Slovence slej kot prej zatira, nam ni treba naglašati. Na stotine Slovencev so Italijani izpodbili iz služb - državnih in privatnih. Ti so naravnost v obupnem položaju. Ako zaprosijo za dovoljenje, da jih puste v Jugoslavijo, češ, da nimajo v Trstu sredstev za življenje, jim to dovoljenje odrekajo in jih enostavno internirajo rekoč, da so na ta način najboljše preskrbljeni. Takšnih internirancev je na Kastelu na stotine. Pa kako skrbje Italijani za-nje? Niti kruha jim ne dajejo, da siromaki ginejo od gladi! Za to si nihče več ne upa prositi za propustnico v Jugoslavijo. Raje stradajo na žive in mrtve, da so vsaj osebno na svobodi. So pa veliki reveži, ker morajo živeti takorekoč od miloščine. Ali bi ne mogla vlada za te siromake kaj uiniti? Ali bi ne mogla prekrbeti način ljudem zaščitnika v osebi kakšnega konzularnega zastopnika?

Darovi za Reko in Pulo iz Italije. Zdeno čas Lahi kar obisojo Primorcu s darili. Te dni je bila milanska »Associazione Liberale« poslala na Reko in v Pulo štiri svoje člane z mnogobrojnim darovi. Na Reki so jim je zahvaljeval imenom »Consiglio Nazionale« dr. Grosi, v Pulu so ga zdeno dr. Stanič. Darovi so bila naslednja:

14.000 zavitihi. Tako love Lahi izjavljajo za mater Italijo.

Običaj šer družba »Lega Navale« v Trstu koncem spomladi svoje leto skupščino in ustanovitvi podružnic. Seveda so vsi laški civilni in vojaški dostojanstveniki posredovali to sporočilo, kar se stalno trudijo, da bi obdržali Trstane v dobrem razpoloženju napram Italiji. Tudi pristanske delavce iz Benetk in Trsta hočejo spraviti v zvezo. Tekom aprila bo v Benetkah tozadevno zborovanje. Kljub vsemu takemu trudu Trščani uvidevajo vedno bolj, da jih pod Italijo ne čaka srečna bodočnost.

Spomenik združenja Reke z Italijo. »Il Consiglio Nazionale« na Reki sanja o tem, da postavi na Reki na trgu, kjer so srečali Rečani italijansko vojsko dne 17. novembra 1918, primeren spomenik združenja Reke z Italijo. Hočejo pa, da bo sestavljen ta spomenik iz kamena starega Rima in starega rimskega zidovja na Reki. Poročajo, da so jim iz Rima že obljubili nekaj takega kamena. Samo vprašanje je še odprto, v kako svrhu se bo moglo to kamenje porabiti.

Laški kraj v Istri. Laški kralj se ne preneša vozi po »odrešenem« ozemlju, zlasti pogostoma je v Istri. Tako je bil te dni v Labinu in okolici. Ako kje najeti ljudje zakriče »Evropa li re«, poročajo laški listi o veličastnem triumfalnem pohodu laškega kralja po »laški« Istri.

Spomenik Fabiju Filziju v Paznu. Fabio Filzi, ki je bil obesen v Tridentu skupno s Cezarjem Battistijem, je bil rojen v Paznu kot sin profesorja. Po laški okupaciji Istre so takoj napravili ploščo na hrib, kjer se je Filzi rodil, niemu v spomin, sedaj se pripravljajo v Paznu, da napravijo večji spomenik mučeniku Fabiju Filziju.

Kaznivost prenehanja pism in časopisov čez demarkacijsko črto. Kakor poročajo laški listi, so bile izdane od laškega najvišjega poveljstva določbe o kaznivosti prenehanja pism itd. čez demarkacijsko črto. Kdor prenaša čez črto pismo, časopis, revilo, tiskovino, vzorce itd. ali na posreduje in olajšuje telefonska ali brozjavna poročila privatnega značaja, je kaznovan z zapornim do 6 mesecev in z globo do 1000 kron. Če so dotična poročila vojaškega značaja ali pa lahko škodujejo interesu države, se določa kazen zapora do enega leta in globo do 2000 kron. - Če je krivec javni funkcionar in se je poslužil te lastnosti pri prenešanju poročil, se povisa kazn za eno tretjino. Kdor prodaja ali pa sploh poseduje časopise, revije ali druge tiskovine iz sovražnih dežel, se kaznuje z globo do 1000 kron. Prejeto za te prestopke so vojna sodišča.

V Istri ni pravih Jugoslovancev. Zanimiva je argumentacija, s katero hoče rimski »L' Epoca« dokazati italijanski značilnosti Trumbičeva trditve, da je vsa notranja Istra z malimi izjemami jugoslovanska, je seveda lažnjiva, pa tudi če bi bila resnična, vendar, pravi »Epoca«, to še ne odločuje. Vse, kar pomeni in predstavlja kulturo, izobrazitost, trgovino, obrt in premoženje, je italijansko. Značilno deželo se vendar ne more preseliti samo po številu prebivalstva, kajti v tem slučaju bi se moralo reči, da tudi stari Rim ni bil latinski, kajti številu sužnjem je takrat daleč prekašalo število rimskih občanov. Sploh pa bi isti isti narod ne razume niti slovenskega niti hrvaškega jezika, pač na italijanski. Čudne pojme imajo Lahi o Jugoslovanih, svoje gospodstvo v zasedenem ozemlju si predstavljajo kot nekako razmerje gospodarstva k svojim sužnjem in tlačanom, ki so seveda brez pravice in moralo biti sročni. Če smejo delati za svojo gospodarstva - Italijana. Laška domišljavost prav nič ne ostaja za nemškimi nadlovoštvom; kakor je to propadlo, tako bo tudi italijanski megalomanijski konec prei ali slej.

Lažeti Italijanski listi nam vedno očitajo, da smo bili do zadnjega zvesti pristaji Avstro - Ogrski in da so jugoslovanski regimenti do zadnjega časa zadrževali entente čete. S takimi vestmi nam Lahi hočejo škodovati na mir. konferenci. Kako »zvesti« smo bili, naj nam bo med toliko drugimi dokazi še ta. Meseca julija 1918 se je čitalo v Carano pri Cavalese na južnem Tirolskem moštvu H. M. G. kurza, ki je bilo po večini jugoslovansko, povelje 11. armade, ki je zvrčalo krivdo ponesrečene junske ofenzive na »Südslavische Ueberläufer«, kateri so izdali sovražniške dan in uro napada, in žugalo, da se vsem tem »izdajalcem« zapleni premoženje, družinam odvzame podpora itd. To »sprčičevalo«, ki ga je izdalo 11. armadno poveljstvo Jugoslovancev, priča dovolj jasno, kako »zvesti« smo bili.

Slovenski svet.

Četko - jugoslovanski odnosi. Eden izmed članov beogradskega »Trgovinskega Glasnika« je nedavno tega posetil našega poslanika v Pragi g. Ivana Hribarja in ga vprašal, zakaj so jeli Čehi v zadnjem času nastopati proti nam tako nebratsko. Ivan Hribar se je nasmehnil in s svoje strani vprašal: »Kako morete biti tako lahkoverni in nekritični? Ali ne vidite, da je to »zastupljanje studencev«, zastupljanje naše duše, širjenje sovražstva med nas in Čehi? In ali ne poznate onega vrela v Švic, iz katerega neprestano teko intrige proti našemu narodnemu ujedinjenju in politični konsolidaciji kraljevine SHS? Torej vest - jugoslovanskega doplnskega urada« ni točna? »Kdor pozna dr. Kramarja, kdor ve, kako sta, naobražena in takten mož je to, kako iskren Slovan in prijatelj našega naroda je, in ni mogel niti za en hip verjeti, da bi mogel reči kaj tako ponižno neresnega, nekaj tako nedostojnega za resnega mislilca in državnika. Čehi predboro poznajo naše razmere, v katerih se nahajajo vsled vojne, in spremljajo z občudovanjem naše energično delo, da obvladamo ogromne naloge, ki so še pred nami.«

Albino Manarykova. Ešli predsednika republike, drobena oseba, zdravica, državna poslanica. Naj pokažemo na dvojici vzgledov, kako močna palba biva v nje slaboletnem životu. Na dan atentata proti Kramarju je govoril pred 500 premožgari v Kladnem Ljemozove Muna, načelnik četkih komunistov, ki je iz krojaškega pomočnika postal častnik v Moskvi. Delavci so bili zelo razburjeni, kar se je slišalo, da so tisti dan v Pragi silestavljali socialiste in naselili upravništvo »Prava lica« obog omenjenega napada. Muna, preganjan od narodnjakov, od legitimarjev in

avtomobilih, je našel zavetje pri kladenskih rudarjih, katerim je začel razkladati boljševiški credo, češ da on ni nikdar ukazal umorov, da je v Rusiji beli teror izval rdečega, da so se boljševiki le maščevali nad meščansko okrutostjo, da premore proletarijat nad milijon vojakov, da pa jih bo na spomlad vsaj tri milijone. Silno so poslušalci ploskali govorniku, ko je prorokoval kratkotrajno vladno češki buržoaziji. - Tedaj stopi na oder deklet, črna silhueta na rdečo opremljenem ozadju. Ko se je splošno presenečenje nad to pojavlo malce poleglo, začne Alice dopovedovati v preprostih izrazih, da bo delala z dušo in srcem za olajšanje delavске usode. Sredi religioznega molka drobni nje glasek o nadi in sočutju, končno razkrene ljubka postava roke proti skupščini: »Vaša sem od nog do glave!« - Gromovito ploskanje. Od povsod ji stiskajo roke. Ves premožgovnik je navdušen. Justični minister Soukup porabi razpoloženo in ovzre boljševiški program Muna, ki skuša zaman ugovarjati: množica mu ne da priti do besede. Soukup spremijo prepelje na postajo. - Slično so se v državnem zboru narodni zastopniki spoprijeli zaradi socialistične apologete boljševizma. Med hrusom in trusem zavpije prezidentova hčerka: »Namesto da se vdajate jalovim razpravam, mislite raje na zapuščeno dečo. Grozno je, koliko otrok umrje na jetiki in razširja okrog sebe to šibo. Nimamo zavetišč, bolnic za otroke. Ali jih vidite po ulicah? Njih oči so oči starcev. Učeli ste njih nemo prošnje: v 14 dneh pripravite zavode za trpine.« In poslanci so pozabili na razpor in toplo pritrjevali pokroviteljici nizkih in bednih. D.

Zavezniki.

Francoska zbornica. LDU. Pariz, 31. marca. (Brezlično.) V seji poslanske zbornice, ki se je vršila v soboto in trajala pozno v noč, je bila končana razprava o provizoriju za mesec april, maj in junij. Zbornica je sprejela vojne kredite, katerih vsota znaša 8 in pol milijard frankov. Poalanec Renaudel je stavil predlog, v smislu katerega bi se znižal ta kredit za 10 milijonov: nato je vlada zahtevala zaupnico. Predlog Renaudel je bil odklonjen s 362 proti 131 glasovi. V razpravo je posegel v imenu vlade državni podtajnik vojnega ministrstva Abrami. Izjavil je, da nima francoska vlada nikakega namena porabiti francoske čete za kakršnosobidi ekspedicije na Rusko in je nadaljeval: Kar se tiče naših odnosov do malih držav, ki so nam tekom vojne znatno pomagale, je minister za zunanje stvari popolnoma razjasnil zunanjo politiko Francije. Naša naloga je, braniti te države pred boljševizmom. Francoska vlada jih bo podpirala s denarjem, orožjem, oblačili, živili, aktrakta s vsem potrebnim. V izvrševanju te naloge sodeluje francoska vlada v polnem sporazumu s vodilnimi državniški zavezniki držav. Ne more biti niti govora o tem, da bi se ločila politika Francije od politike njenih zaveznikov in da bi hodila svoja polita, nasprotno Francija bo v vsakem oziru ostala v sporazumu s celokupno entento. Nato je govoril na kratko minister za zunanje stvari Pichon, ki je izjavil, da mora francoska vlada z ozirom na to, da pogajanja še trajajo, postopati oprezno in je pristavil, da se bo položaj v kratkem razjasnil, kajti preliminarini mir bo podpisan v par dneh.

Amerika zgradi močno mornarico. Iz Pariza poročajo, da poseti ameriški mornariški minister Daniels v Rimu laške pomorske oblasti. Nekemu žurnalistu je rekel, da ako se ne bo realiziralo mednarodno reduciranje oboroževanja, bodo Zedinjene države zgradile močno mornarico. Glede na vtisk, ki ga imajo Angličani, da bi namreč Zedinjene države vzele Angliji pomorsko supremacijo, je rekel Daniels, da Amerika ne misli na to, imela pa bo, kakor Anglija in drugi narodi po dogovoru mednarodne zveze svoj delež pri pomorskem nadzorstvu. Zedinjene države morajo biti pripravljene, da izvrše naloge, ki jih čaka.

Predmet v dosedanjem držanju Anglije. LDU. Lyon, 1. aprila. (Brezlično.) »Morning Post« zagovarja odločno zahteve Francije in pravi: Zahteve Francije, ki so strateškega pomena, so tako enostavne, da bi sploh ne smele biti predmet razprav. Francija zahteva, da se določi nevtralen pas med dosedanjim mejo in Renom in zahteva zase tudi dolino reke Saare. Te gojeje smatra Francija za neobhodno potrebo, kajti samo na ta način bo imela stvarno garancijo, do katere ima pravico. Zavezniki so dolžni Franciji veliko več kot to zagotovilo in v teh zahtevah ni ničesar, kar bi bilo na škodo kakih druge države kot Nemčije. Varstvo Francije je prvi in najvažnejši interes zaveznikov. - List pristavlja, da mora biti politika angleškega naroda, podpirati Francijo v vsakem oziru. Tudi »Daily Telegraph« se izraža enako kot »Morning Post« o vprašanju strategične meje ob Renu.

Foch potuje. LDU. Pariz, 1. aprila. (Dm. k. u.) Kakor poroča »Echo de Paris« je odnovolet daniel Foch na fronto, ntem ko je bil prejel vsa potrebna navodila za pogajanja z nemškimi delegati. Ostal bo v trajnem stiku s svetom četovstva.

Spominajte se zaklada „Slov. sokolske zveze“.

Iz Avstrije, Madjarske, Nemčije, Turške.

Zmeda. LDU. Deutsch - Altenburg, 31. marca. (Brezlično.) Dunajski listi poročajo o posledični dogodkov na Ogrskem nastopne posameznosti: »Neues Wiener Journal« javlja, da je bil Karolyi včeraj insultiran na cesti. »Reichspost« pa trdi, da je pobegnil z Ogrskega. V listu »Neuer Tag« izraža Karolyi svoje začudenje za ohlapnost dunajskega prebivalstva napram dogodkom na Ogrskem. »Neue Fr. Presse« zahteva z ozirom na ustanovitve lastne ogrske banke takojšnjo vzpostavitev nemško - avstrijske bankovnice. Dalje poroča »Neue Freie Presse« iz Budimpešte, da je rdeča garda zasedla najlepšo ogrsko palačo bivšega nadvojvode Jožefa. V zadnjih treh dneh se je zgledilo na Ogrskem 5000 odvratnikov in drugih inteligentov za poljedelska dela, ker so brezposelni. Na Dunaju danes tudi dolenci niso dobili mleka, tako da je umrljivost otrok dosegla višek. Kakor poročajo dunajski listi, je gospodarsko življenje na Ogrskem radi utopičnih odredb sovjetske vlade pred katastrofo. Prebivalstvo pojmi šele sedaj ves obseg dogodkov.

Italija.

Laški parlament se otvori dne 23. aprila.

Laške fantazije o revoluciji v Jugoslaviji. Laški listi prinašajo neprestano lažljive vesti o revolucijskem gibanju v Jugoslaviji, zlasti pa o vedno bolj se razširajočem boljševizmu in o nezadovoljstvu Črnogorcev s srbskim režimom. Vse te vesti so delane v Parizu in Trstu in imajo namen, dokazati svetu in zlasti zaveznikom, da nova jugoslovanska država nima življenjske sile in da jugoslovani niso sposobni za samostojno državno življenje. Italija se boji močnejše ujedinjene Jugoslavije, radi tega vidi povsod le boljševizem, nered, revolucijo in razpadajočo se komaj ustanovljeno državo: ljudje, kakor Frank. Radič itd. so po laških poročilih najvišjevaljši politiki, ki imajo ogromno večino ljudja za seboj. Tudi separatistične intrige nekdanje črnogorskega kralja podpirajo Italijani in prinašajo tendenciozne laži o grozodejstvih in nasilju srbske armade v Črni gori. V Slavoniji so se baje morale srbske čete umakniti tolnam oboroženih hrvaških kmetov itd. Vendar vse te laži Lahom ne bodo ničesar pomagale v njihovi nanki proti naši mladi državi in proti ujedinjenju Jugoslovancev.

Izured sodišča.

Obsodba Bruno Klauerja. Porotniki so se s 8 glasovi proti štirim izrekli za krivdo obdolženca, na kar ga je sodišče na 15 mesecev težke, z 1 trdim ležiščem vsako četrto leto pojostrene ječe obsodilo.

Razprava proti Ivanu Skapinu in Miroslavu Pretnertju se je na predlog državnega pravdnika preložila, ker se je tekom razprave pokazalo, da sta pri tej tatvini še dve drugi osebi udeleženi, ki se bodo sodno zasledovale.

Tatvina v tukajšnji vnovčevalnici za živino. Na zatošni klopi sta sedela 16letni Rajko Lubej, zlatarski vajenec v Ljubljani in Ivan Pavce, 36 let star, delavec v Ceračiji vasi pri Ptuj za radi tatvine, oziroma sokrivde tatvine. Sestra prvo obtoženega je bila blaginčarka tukajšnje vnovčevalnice za živino - Lubej je vedel, da sestra jemlje ključke od blagajne domov, ter jih pusti v mali torbici na mizi ležati. To priliko je porabil, si prisvojiti ključke, šel v sobo, kjer je bila blagajna, isto odprl, vzal zapечат zavitek, ki je bil shranjen za trgovca Ivana Bahovca do drugega dneva. V tem zavitku je bilo 118.980 K, katere si je obdolženec prilastil, vzel ključke domov in jih položil nazaj na prejšnje mesto. Drugo jutro je najel voznika in se peljal do Laz, od tam je šel peš v Litiijo, od koder se je drugo jutro odpeljal z vlakom v Zagreb. Tam si je nabavil v ukradenim denarjem razno obleko, perilo, razno zlatino in srebrnino. Tu se je seznanil z drugim obdolženem Pavcem in našel znanca iz Ljubljane Viktorja Mezeta, katere je povabil, naj gresta z njim po Hrvatskem delat kupčije. Obilubil je njima dnevno 30 K in prosto hrano 3 krat na dan. Odpeljali so se v Sisek in od tam v Petrinje, ker so kupili 3 konje. Od tu so jahali v Koetanjevico, od tam pa v Novi, kjer so kupili kočijo in konjsko opravro za 2 konja, od koder so se peljali v Bihač, kjer so vse skupaj na semnju v grubo prodali. Od tu so se zopet preko Siska vrnili v Zagreb. Z njimi je prišel tudi neki Petrovac, ki se jim je v Bihaču pridružil. V Zagrebu so nakupili veliko sukanca, da bi si njim tržili, na kar so se drugi dan odpeljali v Celje. Tu je obdolženec sukanec izročil Petrovacu in Mezetu, da bi ga z dobičkom prodajala, nakar sta se ta dva s blagom odpravila. Lubej in Pavce sta v Celju dalj časa tudi v družbi vojakov popivala, tekeli je tudi šampanjec, dokler nista bila 12. marca ponoči v toleznih hiši aretovana. Ker je obdolženec s svojimi tremi tovariši jako razkošno živel, plačeval hrano, nakupil obleko in njim plačeval vsakemu po 30 kron na dan, je umevno, da je napravil nad 40.000 K, kajti pri aretaciji se je našlo pri njemu le še 64.274 K, pri Pavcu pa 11.540 K. Obdolženec vse to primava in trdi, da ni od njegovih spremljevalcev nihče vedel, da je denar ukradel. Pavce pravi, je zato seboj vzel, ker je mislil, da bodo lažje ishajali, če se v njegovi družbi nahaja starejši človek, zato je ta s Lubejem denarjem vse računsko plačeval. Pri Pavcovi ose-

taciji se je našlo v nogavici skritih nad 11.000 K. Po Lubejevem mnenju mu Pavec najmanj iz listnice ko je ta spal 8000 K skrivati vzel, kar ta odločno zanika. Obdobja obdolženca sta bila krivim spoznanja in sicer prvi hudo delstva tatvine, drugi pa radi udeležbe tatvine. Sodišče je obsodilo Lubeja na dve leti in pol težke ječe, Paveca pa na 6 mesecev ječe. — S to razpravo je bila končana prva porotniška doba.

Dnevne vesti.

Da bo red. Ministrstvo saobračaja je z naredbo z dne 28. marca 1919 M. br. 2168/19 odredilo: Vse dosedanje vozne olajšave in legitimacije aktivnih in umirovljenih uslužbencev državnih železnice kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev in južne železnice ostanejo v veljavi do 30. junija 1919. Častniki in vojniki plačajo od 1. aprila 1919 do nove odredbe na privatnih potovanjih polovico voznih pristojbin. Vse druge vozne olajšave, legitimacije in listi za prosto vožnjo katerekoli vrste se s 1. aprilom 1919 razveljavijo.

Uradni list izšla je številka 69. od 31. marca. Iz šolske službe je odpuščenih 43 nemških učnih moči v Mariboru in 58 iz pomembnevalne po raznih štajerskih nemških kolonijah in slovenskih krajih, večinoma mariborske okolice. Iz ostale vsebine: Delniška družba Union izda 2000 novih delnic po 335 K in poviša s tem glavnicu od 448.540 K na 1.113.540 K; Ilirska banka izda 2500 novih delnic in poviša glavnicu od 1 na 2 milijona kron. Višje deložno sodišče v Ljubljani razpisuje vrsto pisarniških mest od 8—11 činovnega reda.

Vojake vzdrževalna. Z ozirom na notico v »Slovenskem Narodu« z dne 29. marca 1919, se dotični legionarji naprosi, da se zgledajo pri okrajnem glavarstvu v Kočevju, soba št. 1 med uradnimi urami.

Novi ulični napisi v Beogradu. Mestna občina beogradska je sklenila nemudoma dati napraviti nove ulične napise. Nekateri listi zastopajo mnenje, da bi bilo umestno napraviti poleg napisov v cirilici tudi take v latinici. Utemeljujejo svoj predlog s tem, da se nahaja sedaj v Beogradu mnogo zaveznikov častnikov in vojakov in da prihaja v prestolnico mnogo tujcev, ki niso večši cirilice.

Narodna noša. V veliki dvorani Mestnega doma je na prošnjo Splošnega ž. društva o narodni noši predaval g. prof. dr. Mantur, ravnatelj dež. muzeja kranjskega. G. predavatelj je svoj program razdelil na dva glavna dela: na modo in na narodno nošo. Včeraj je predaval o modi. Posedel je dleč nazaj in nam opisal snov na zgodovinski podlagi od leta 800 dalje do današnjega dne. Predavanje je bilo veleslavenstvo, in v resno snov je g. predavatelj voltel tujcem prav primerne domptve. O drugem delu — prvi narodni noši — pa bo predaval o prvi priliki. Dan tega predavanja bo naznanjen po časopisih. Vkljub skrajno slabemu vremenu se je zbralo mnogo občinstva, ki je sledilo vsem izjavam z napeto pozornostjo. Želeli pa je, da se prilagodnja predavanja, v katerem bo obravnaval snov, ki je prav za sedaj veljavna, udeležiti čim več občinstva, zlasti pa tistih, katerim so ta predavanja v prvi vrsti namenjena.

Kaj pa je z ameriškim podporami? Priobčujemo ta - le dopis: Dan na dan se govori in piše o najrazličnejših podporah državnim nastavitelcem, beguncem, invalidom itd. toda za nas, ki smo tudi po kruti roki vojne ločeni od svojcev, bivaločih v Ameriki, se ne zveni nihče. Za cele tri mesece so menda rešujejo naše ponovne grošnje za podporo, ki se nam je nakazovala celo v stari Avstriji, a nam je bila odvzeta takoj po nastanku mlade Jugoslavije. Kako hudo nas je to zadelo, vemo le mi, ki to občutimo, to smo predvsem žene - delavke in naši otroci, ker jihče drug ni in ne bo štel dni, ko smo uživali nezabljeno koso, ko smo bili brez večerje ali pa smo se hranili s krompirjem v oblikah. Tešili smo se s vsestranskim pomanjkanjem ter se na dežali, da se prošnje skoro rešijo in pa da bodo tudi prehranjevalne razmere kmalu na boljšem. Molčali in trpeli smo, ker smo upali. Sedaj pa, ko vidimo splošno naraščajočo dragotino, ne moremo več molčati in ne bomo molčali, dokler se nam ne odpomore, kajti tudi mi hočemo živeti v svoji domovini slovenski. Ni nas privedlo do tega poziva kako boljševiško razpoloženje, temveč pomanjkanje in glad. Apelliramo torej na doželno vladu, naj bo pravična in naj se delijo podpore v resnici potrebnim, ne pa vranam (posebno ne tujim), ki so že site do grla.

Zopet naj trpi šola! Deška ljudska šola na Prulah se namerava, kot se čuje spet vporabiti za bolnico za infekcijske bolezni. Dasi so otroci iz šentjakobskega okraja, za katere je ta šola namenjena, za časa vojne največ trpeli na ponku, hočejo ga jim spet kratiti in jih poditi iz domače šole kam na drugo periferijo mesta za dve uri na dan. Proti tej nameri starši iz šentjakobskega okraja najodločneje ugovarjajo in je Gospodarsko napredno društvo za šentjakobski okraj kot zastopnik njih velike večine napravilo že primerne korače v tem oziru. Naj se za bolnice uporabijo vojašnice ali druga poslopja, še boljše bi pa bilo, če bi se infekcijske bolnice prestavile kam na deželo, n. pr. v kako graščino. Otrokom pustite šolo, ki je bila zidana samo za njih pouk in izobražbo in ne kratite jim je zlasti tam, kjer jih je šolska oblast zadnja leta tako macehovsko zanačevala.

Pozabljeno učiteljstvo? Od več strani dobivamo iz učiteljskih krogov vprašanja, zakaj se jim niso nakazali novi prejemki. Tako smo včeraj prejeli in objavljamo sledeči dopis: »Z napotostjo je pričakovalo učiteljstvo aprilsko plačilo polo. Dospela je in prisila razočaranje, namreč staro plačo. Vse je molče trpelo in životalo, kakor se pač da danes životali s 195 ostrmo 165 K na mesec. Toda sapašel je skrajni termin in s njim bo sapašel tudi učiteljska potpelnost. »Z obljuba-

mi nas je pitala propadla Avstrija, mami naj tako začne tudi mlada Jugoslavija?« Tako povprašujejo in se zbirajo v gruclah k posvetovanju. Eni zahtevajo energičnih korakov mase, drugi smernejšega posredovanja svez, v tem so pa vsi edini, da se mora v prvih dneh aprila doseči izplačilo zaostankov. Sledi grožnja s štrajkom, primera s uradništvom, orožništvom, delavstvom, ki se vsi boljše plačani in ponovno zatrtjevanje, ki mu pa vsi prav radi verujemo, da se danes ne more živeti s plačo 165 do 195 K. — Tako dopis. Mi smo se informirali pri poverjenosti za nauk in dobili informacijo, da je osem kolegov učiteljev dodeljenih poverjenosti v službovanje samo zato, da izdelujejo neprestano samo plačilno pole, glasom katerih se itak vsakemu učitelju izplača novo regulirana plača s poviškom začetni od 1. januarja 1919. To delo traja že dva meseca. Vendar pa je čisto nemogoče, da bi se vršilo hitreje, nego se vrši. Nikdo ne more dvomiti o najboljši volji uradništva in onih osmih kolegov, ki so uradništvu dodeljeni samo za to, da izpolnijo nova nakazila, kakor tudi ne o najboljši volji g. poverjenika, ki delo pospešuje. Še več moči nastavi ni moglo, ker jih ni, bolj hitro, kakor delajo, pa ni moglo delati. Ali pa naj delajo tudi vse noči? Pri veliki večini učitelstva, zlasti pri vseh učiteljih iz bivše štajerske in Koroške manjkajo dosedanje plačilne pole, ki jih Gradec ne da. Vse je treba izpolniti na novo. Vrh tega je treba pri vseh učiteljih drugega računa, ker ne pričenojo službena leta pri vsakem jednako. Končno se je treba posebno ozirati na učitelstvo iz bivše Kranjske, ker je to bilo doslej mnogo slabše plačano, kakor ostalo slovensko učiteljstvo. Naša informacija torej pravi izkratka, da vseh plačilnih pol ni moglo naenkrat izdelati in da je potrpljenje za to jedini izhod, da se pa izdelovanje plačilnih pol pospešuje, da imajo učitelji sami to delo v rokah in da se izvršuje regulacija plač tako hitro, kakor je to v redu sploh moglo. Brez rednega poslovanja je pa seveda izplačevanje nemogoče, ker tvorijo redne listine temelj za potrebno in neobhodno kontrolo državnih blagaj. Da je učiteljstvo pozabljeno, se torej ne sme trditi in vsako zbiranje v gruče za posvetovanje je odveč, ker ne more nikdo svoje lastne hitrosti prekositi. Upamo, da bo v enem mesecu končano vse delo in da bo do takrat vsak imel v rokah vse, kar mu gre od novega leta naprej.

Pismo legionarja. Podporočnik Anton Keržič iz Rakitne pri Borovnici je pisal sestri pismo, v katerem opisuje svoje življenje v Rusiji. — Piše naslednje: Dne 11. septembra 1914 so me Rusi vjeli. Takoj, ko sem prišel v Rusijo, dal sem prošnjo srpskemu poslanstvu v Petrograd, da me sprejme v srpsko vojsko. Čakal sem na to do 15. leta. 1. maja 1916 leta stopil sem v srpsko vojsko kot navaden vojak. Ko je Rumunija napovedala vojno, odšli smo v Rumunijo na Dobrudžo, kjer smo se potolkli z Bolgari. Za hrabrost povišan sem bil v podporočnika in od tega časa sem srpski častnik. Za Božič 16. leta prišli smo iz fronte v rezervu, tu smo dobro živeli. Zimenoj v istem polku je bil Štajmer iz Ljubljane. Ne vem, če je on že prišel domov. 17. leta sem spet odšel na fronto in sicer na Rumunsko; ali kor je Rusija sklenila mir morali smo iti iz Rusije. 3. novembra 1917. odšli smo tedaj iz Rusije za Solunski front. Potoval sem čez Sibirijo v Port Artur, Japonsko in Kitajsko v Indijo. Iz Indije v Egipt in od tod v Solun. Za veliko noč 1918. prišel sem v Solun. Potoval sem šest mesecev. Od velike noči do 2. septembra 1918. bil sem na Solunski fronti. 2. septembra 18. leta napadli smo prišli do bolgarske meje, a ker je bili, a tako da si bodo zapomnili. Bili smo prišli do Bolgarske meje, a kjer je Bolgarija sklenila mir, smo mi odšli v Sandžak in dalje v Bosno, kjer smo se zdaj. V dosti bitkah sem bil, a najstrašnejše je bilo 2. septembra 1918. Ali hvala Bogu vendar sem ostal živ, in celo ranjen nisem nikoli bil. Povem, Ti, da Srbi so junaki, s takimi fanti je lahko iti v ogenj, oni se ne boje umreti za domovino. Če bi ne bilo Srbov, bi mi danes ne imeli svobodne Jugoslavije; bili bi še vedno sužnji prokletih Nemcev in Mađarov, ki so toliko sto let pili našo kri. Ko sem se v Rusiji vpisal v srpsko vojsko, videl sem nekega snanca Borovničana. No on je pljuval za menoj. Kaj pravi neki danes? Bilo je še dosti drugih Slovencev, ki so pljuvali na nas. Ali danes smo hvala Bogu slobodni in ti Slovenci naj grede iz naše lepe Slovenije, pa naj lišejo pote Nemcev. Mi pa, ki smo se borili s Srbi za našo svobodo bomo že obračunali s vsemi. Nemcem smo dobro plačali, kar so nam dali, pa tudi Francozi in Angličani jim dobro vračajo dolg. — V Rakitni, dne 29. marca 1919. Anton Keržič.

Preš s domaćinami! Še prvo leto vojne je služboval v Črnomlju sodniški nadoficijal Ivan Vidmar, ki stanoval sedaj v Ložu pri Starem trgu. Najljubša zabava mu je bila vsotransko demuncirati. Na ovačbah se je podpisal Johann Vidmar. Svoje spavane hote-

ge, vzorne narodne moče je tožil pred sodniki, da so Panalavisti etc. — Neko uradnik je demunciral vladu, da poučijo šolski naraščaj; napredno (pa le napredno) učiteljstvo je med drugim demunciral na deželni šolski svet, da poučijo šolski naraščaj; da se udeležijo šolskih izletov, kar je bilo takrat velik greh in lagaj, da politizira v šoli. Na koncu to ovačbo je napisal: »Mann hasst mich hier wegen meiner deutschen Gesinnung.« Tudi tu se je podpisal »Johann Vidmar. Največje zasluge na polju ovačstva si je pridobil nemški Vidmar s tem, da je početkom vojne ovačil tukajšnjega čevljarja Frana Vardjana iz Črnomlja št. 162. Zadnji je neki večer hvalil Srbe. Še ta trenutek je tekel Vidmar to orožnikom naznaniti in njegova žena se je še pohvalila, češ moj mož je ovačil Vardjana. Vardjan je bil obsojen v večmesečno ječo in le slučajno, da ni bil še razglašen prekri s o d, se ima Vardjan zahvaliti, da je ušel smrti. Sedaj sodite, ali ne zasluži Vidmar, da se ga žigosa po znani Miha Čopovi metodi?

Brezstidnost, ki je nima primere, je zagrešil včerajšnji »Naprej«, ki v tonu, surovem in robatem, kakor je morda sedaj v običaju v boljševiški Rusiji, napada in žali vse ono naše žentvo, ki se ni vdinjala častiti socialno demokratski stranki. Imenuje jih porogljivo »damec«, »zlahne cvetlice človeške družbe«, ki se ne bavijo z nobenim resnim delom, marveč žive kot pravi paraziti samo od žuljev drugih. Naše žentvo je visoko vzvišeno nad take nizkotne napade in se ne bo dalo zavirati v svojem človekoljubnem delovanju in naj si le to ljubo ali ne socialno - demokratski gospodi, ki ji je karitativni poklic žene svet samo takrat, kadar prihaja to delovanje izključno v prilog socialističnim slojem. Toda naše žentvo stoji na stališču, da je beda medstrankarska in da jo je treba ločiti ne glede na levo ali desno tani, kjer se jo najde. To pa »Naprejevem« očitvidno ni po volji, zato so se sedaj razkorčili in brizgajo gnojnico na one, ki niso zakrivilo drugo, kakor da so utešile gorje marsikateremu siromaku in da so obrisale solzo marsikateremu revežu, ki ga je ves ostali svet, med njimi morda celo njegovi najbližnji bližnjiki, zapustili brez pomoči v najskrajnejši bedi. Zato naše žentvo ni zahtevalo nobenega priznanja, še manj pa zahvale, ker mu je bila zvest storjena človekoljubnost že itak zadostna nagrada. Kakor pa niso naše dame nikdar pričakovale nobenega priznanja, tako hladne ostanejo tudi sedaj, ko se je gotovim gospodom vzbujilo, metati nanje kamen in blato. Previsoko stoji, da bi jih moglo oškrobiti blato onih, ki se sicer postavljajo kot branitelji ženskega dostojanstva, v resnici pa so zagovorniki ženskih težav samo dole, dokler se jim ženske dajo slepo voditi. Sicer pa tudi vemo, od kod izvira socialno - demokratski gnev na naše žentvo. V nedeljo se je vršil v »Mestnem domu« ženski shod. Gospodje so spekulirali s tem, da bodo na tem shodu lahko vse žentvo speljali na svoje tlanice - ter je pobasali v svojo malho, pa jim ni uspelo. Zato sedaj njih gnev, njihova jeza, ki si jo skušajo ohladiti s poskomi in zabavljanjem!

Škoda na barju vlad zavornice v Grubarjevem kanalu. Pričakovani smo, da nam prinese osuševanje barja vsem barjanom in posestnikom na barju odrešenje in korist, v resnici pa imamo le obutno škodo, kakršne prej nismo imeli: Poprej so bili včasih povodni, ki so pa kmalu zopet izginili, sedaj pa se nam dela vsled tega, ker zatvornice v Grubarjevem kanalu drže nam na nerazumljiv način vedno zaprto, stalno škodo. Ker je zatvornica zaprta, so napolnjeni stranski jarki z vodo, svet se meha, jarki se zasipajo, nemogoče je svet obdelovati, ker se voz in živina udira in tako imamo na barju le škodo in zapreke, ki jih prej nikdar nismo imeli. Nastala nam je v zadnjih 6 letih obutna škoda, katere gotovo nismo voljni trpeti in jo tudi trpeli ne bomo. Danes samo vprašamo: Kje je tista korist, ki se nam je obetala od osuševalne akcije. Sedaj plačujemo le prispevke za to osuševanje in vrhu tega imamo mesto koristi škodo, ki je kar očitvidna. Barjan, tega mora biti konec, sganimo se! Zahtevamo, da se zatvornice odpro!

Postajni mojstri. Pišejo nam: Pisalo se je o položaju postajnih mojstrov in sedaj se zavzemamo za to, da bi se odpravile krivice, ki so se nam godile doslej. Hočemo se otestiti tega imena in želimo da nas vrstijo v uradniško skupino II/b. Nismo mislili, da bomo s svojo zahtevo v sedanjem času naleteli na odpor, toliko manj, ker imamo pri državni železnici kakor pri železnici še precej uradnikov, ki so izšli iz naših vrst. Mlajši postajni mojstri imamo nekdanje sošolce, ki so po dovršenem četrtem razredu srednje šole šli k južni železnici pa so tam najmanj že pristavi, mi pri državni s 5 ali 6 razredi srednje šole smo vedno le postajni mojstri. In ako bi se južna železnica podražila, bi se ta krivica še bolj občutila. Zato pa hočemo svesti svoje težnje na pristojnem mestu pravičnost. Postajni mojstri je postajna načelnik, uči pridrženo mo osebo, je blagajnik, računovodja, je prometni uradnik v dispozičijah in v srednjih postajah itd. Sploh mora na takem mestu vse, kar je predpisano za skupino II/b. In za nas da bi ne bilo boljše bodočnosti v Jugoslaviji? Da bi mi še nadalje prenašali usodo, ki so jo nam skovali sovražni tujci? To ne sme in ne more biti! Čulje nas na merodajnih mestih in izodnitte naše oarvne želje! Kamniti železnice. Na tej komaj 22 kilometrov dolgi proci so varavost in kakovost predpostavljamo. Zamuda vsake vrste so redne in vozni čas iz Ljubljane do Kamnika traja redno med 1½ in 2¼ urami. Tudi tri ure se človek lahko vozi. Vozovi prenašajo polni, v vovoznih oginjavah tema. Nikjer nobene lučke in nobenih dvigalnic v tej temi, v kateri se mora voziti moška in ženska mladina. Šofarji in otroci v dotiki s sovražnimi očmi. Dajmo, da se postajni mojstri, da se na-

rodajni gospodje pri ravnateljstvu državnih železnice tudi na kamniti železnici malo pobrigajo. Te potpelnosti je sedaj enkrat konec in gospodje, ki sinajo volje na smotnosti te nedostojne odpravi, silkajo se na zastari obratni red, ki je bil pred 25. leti v veljavi, naj grede v pokoj. Ne vtrajnost pri nabiranju službenih tel, ampak smotnost naj bo odločilna za vodilno mesto. To povemo radi tega, ker je sama ovira za normalno funkcioniranje kamniti železnice pri železniškem ravnateljstvu. Da bi moral biti promet celega kamnitiškega okraja in s tem njega gospodarsko življenje odvisno od zastaralih birokratov, nam ne gre v glavo. Vemo, da bo kamnitiški okraj svojemu ogorčenju nad temi razmerami dal primerenega izraza. Brez težave se da sedaj vpeljati en tovrni vlak na dan, skrajšanje voznega časa, dokler ni progla pravljena, na ¼ ure in razsvetljava vozov.

Važno za invalide Celjskega pešpolka (to je prejšnjega pešpolka št. 87). Pri polku se nahaja invalidni fond, kateri se bode deloma razdelil meseca majnika tega leta med res potrebne invalide omenjenega polka. Prosilci naj se zgledajo osebno tekom meseca aprila v sobi št. 31, I. nadstropje, grajska vojašnica v Celju, kjer bode komisijono preiskovanje vsako sredo in soboto od 10. do 12. ure dopoldne. Prosilci morajo prinesiti seboj potrdilo od občine, da so res brezglatni in podpre potrebni. Prosi se vsa županstva, da so oprezna, ker so pri izpostavljanju takšnih potrdil župan osebno odgovorni, za resnične podatke. V slučaju, ako se dokaže, da so podatki neistiniti, bode moral stroške poplačati župan sam. Za popolne invalide, katerim ni moglo osebno se zgledati, naj prinesejo sorodniki plačilni nalog, invalidno knjižo, potrdilo od občine in orožništva o dentiteti.

Konec Oražmova peševanja. Iz Most nam poročajo: Župan Oražem se je odpovedal županskemu stolcu. Je pač uvidel, da se ne more več držati, ker nima več svojih mogočnih zaščitnikov Susteršiča, Lampeta in Nemceva. Tako je tudi konec Oražmova gospodstva v občini, ki je povzročilo toliko zla močanskemu prebivalstvu. Dolgo je trajalo, predno se je zrušilo — celo desetletje. Koliko lopovščin se je mozu sodnijsko dokazalo, vsak drugi bi frčal, on pa je ostal neomajen na svojem mestu in neovirano nadaljeval svoje občinsko politiko, katere cilj in smoter je bil izrabljati in izkoriščati občino v svoje in gotovih oseb samopasne namene. Ni se potem čuditi, da je mož postal bogat in da je sedaj prvi mogotec v celi občini. Toda tudi zanj še ni vseh dni večer, o tem smo prepričani. Za sedaj je glavno, da je šel, povračilo za njegova dela pa še pride. Občina v Mostah bo sedaj zopet lahko dihal.

Kaj je z dr. Pavličkom v Rogatcu? Greh in sramota za Slovence bi bilo, ako pustimo ljudu pri miru, ki spadajo na za tožno klopi ali pa med Nemce in nemškarje. Ali ni našli vladno, da je dr. Pavliček metal iz gostilne poštene Slovence z bratnjalo silo, ker so tiho med seboj govorili slovensko? Ali ni bil ta čedni bivši okrajni sodnik največji kričar in hujskač? Za plačilo pa večje ta junak še vedno naprej svojo mesečno plačo od naše vlade; poleg tega ne dela ničesar, kakor da prodaja tobak in se vozi na sprehod, dokler ne dobi kakega dobrega mesta, ki samo njemu ugađa. Da, da, mi Slovenci smo res ideal dobrote in —

V pojasnilu. Zadnji čas prihajajo na deželno vladu od posameznih interesentov prošnje, da naj jim se dodeli od veleposestev kakšna zemljišča. Te prošnje so prezgodnje, kajti z ministrskimi predhodnimi odredbami od 27. februarja 1919 (Služb. novine II), ki imajo zakonito moč, je pač izrečeno, da so veleposvestva razlašena, pri čemer so nekatera posestva na pr. fidjekomis, že definitivno označena kot razlašena veleposvestva, med tem ko se sicer pridržijo posebnemu zakonu, da definira, kaj je veleposvestvo, in je dalje v istih naredbah izrečeno, da so večji gozdni kompleks s podražavljeni. Ni pa še ugotovljeno, kateri urad bo pristojen, da izvrši delitve veleposvestov. Torej še ni instance na katero bi se moglo prošnje pravilno vlagati. Upati je, da bode v kratkem razdeljeno postopanje zakonom urejeno. Deželna vlada je z ozirom na ta pravni položaj posamezne prošnje kot prezgodnje vržala in priporočala naj se jih za enkrat ne vlagajo, ampak počaka, da bode razlašeno in natančno označeno, kako se bo delitve vršila.

Vinska klet pri Berkantu na Sv. Jakobu nabrežju je zopet odprta. Prevzela jo je gosna Lavričeva.

Naša se je pompadura z legitimacijo Antostewicz. Dobi se nazaj v našem upravnistvu.

Vremensko poročilo.

Vreme nad našim 3002 Srednji mraz št. 730 mm.

April	Čas opazovanja.	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo
1.	2. pop.	727.7	4.0	sl. sv.	oblačno
2.	9. zv.	728.9	5.0	sl. jgv.	dež
3.	7. zj.	731.2	3.2	sl. zap.	.

Padavina v 24 urah 34 mm

— Srednja včerajšnja temperatura 3.5°, normalna 6.9°. Vremenska napoved za jutri: — Večinsko oblačno, hladno in vetrovno vreme.

Kultura.

»Veriga«
Ljudska zgodba v treh dejanjih. Spisal F. S. Finžgar

Župnik Finžgar je eden izmed tistih redkih pisateljev slovenskih, ki spretno in uspešno goje narodno igro. Pisklica je za to stroko dramatske umetnosti kakor malokdo, ker do daleč pozna naše ljudstvo s vsemi njegovimi vrlinami in napakami. V doedanjih narodnih igrah je prikazoval ponajveč kmetijskih ljudi po njih dobri strani — v tej obliki tendence se da nasledovati v »Divjem lovcu« in v »Naši krvi« — za »Verigo« pa si je izbral slabo stran našega ljudskega značja ter kaže v njej, kako pogubno vpliva kmetiška trma in s njo vred kot posledica jeza in sovraštva na dva rodbinska očeta in na vse njihove svoje.

Kmet Marko najde pod kozolcem sosedo Mejača zarjavelo verigo, ki je spozna za svojo. Beseda dá besedo; sosed se ločita v divji jezi, tem bolj, ker ju ščeva bajtar Drnolec; svaričnih opominov Markovega očeta Primoža in sosedo Tomažina nitni nečeta poslušati. Nastane pravda; sodno izrečilo še bolj razpali jezo med sosedoma. Domači mir zbeži iz obeh hiš; posledice čutila tudi Markova hči Micka in Mejačev sin Janez, ki sta se imela rada in se še imata, pa se morata odrekati upanju, da bi bila kdaj svoja. Marko celo sili hčer, da bi se poročila s hribovom Boltežarjem. Ali Micka neče tega snubača, nego gre rajša službi. Sedaj sklene stari ded Primož, da trešči verigo, povzročiteljico vsega gorja, v krnico; neseča pa hoče, da slabotni stavec pri tem omahne in utone v tolmunu. Pod vtiskom tega dogodka si sovražna sosed akešana sežeta v roko —

Finžgar zasleduje v svoji dramati tendenco, da greh rodi vselej le greh. Ta tendenca se jasno kaže takoj v prvem dejanju, kjer si gledalec domalega že lahko ustvari zapletok in razvoj vsega dejanja do — konca, ki ga v tako tragični obliki seveda ne more pričakovati. Ta konec pritira sovražna sosed do sprave; Tomaževa smrt ju pretrese do živga. Ali kaj bi bilo, da je ded Tomaž treščil verigo v krnico, da pa ni sam padel v tolmun? Ali bi zgolj s utopljeno verigo tudi utonilo sovražstvo v njih srca? Morda, morda pa tudi ne. Tomaževa smrt je za igro potrebna, ni pa potrebna za resničnost dogodkov, ker ni v ničemer utemeljena.

Osebe, ki jih je Finžgar postavil na oder, žive med nami; v tem pogledu je »Veriga« veren izrazek iz ljudskega življenja. Oba kmeta sta trdi buči; vsaki išče le svoje pravice in najsi bi zapravil vse, kar ima, in šel s beraško palico po svetu. Oba torej trda eden in isti motiv; njih nasmrati se križata in nasprotujeta le v tem, da vsak zahteva svojo bagatelno »lastnino« zase; drugih nasprotnih potoz v njih snadžu ni. Tudi druge osebe so posnete po resničnem življenju, torej so in mesa in krvi, ali markantna sta pravzaprav samo Micka in bajtar Drnolec, Micka, ker kaže dovolj samostojne volje, Drnolec, ker je ustvarjen za podpiranje in hujskanje. Obedve materi sta lepo poizniti, kakor se spodobi kmetijskima ženama proti možema; časih postokata, potokita in posvarita, toda aktivno ne posezata v dejanje. Janez je obligatni kmetijski fant, ki se prepeva in pije v užaljeni ljubezni, pa se dela, kakor mu ne bi bilo nič do ljube, dasi iz vsega srca hrepeni po njej. Boltežar je gorjanska klada, katere edini znak je boba zarobljenost. Ded Tomaž je starček, ki ljubi mir in zasebnih in deloma tudi iz verskih razlogov — vobče simpatična, toda ne preveč izrazita figura.

Ali je včerajšnja premiera učinkovala na občinstvo z elementarno silo? Ali ga je torej pretresla? Menda ne, in sicer zato ne, ker »Veriga« ne podaja globokih konfliktov, tiščih v dnu razpaljene duše. Na odru se venomer pojavljata le srd in sovraštvo, ne pojavljajo pa se drugi gonilni motivi. In čemu ta srd in to sovraštvo? Gledalec se ne more iznebiti vtiska, da je oboje določa nepotrebno, ker se res ni eno ni drugo ne izplača za zarjavelo malo vredno verigo! Vidi se nam celo, da bi sujet bolje prijal za satirično komedijo, ki bi kmetijskim pravdarjem jasno in glasno klicala z odra: Taki ste, glupci, v svoji ošabnosti in v svojem lovu za pravico: glejte, pa boste videli, kako neizmerno ste smešni, ko hočete biti železni za nekaj kosov zarjavelega železa!

Po drugi strani pa se Finžgarju ne sme odrekati vrlina, da je spisal svojo igro na podstavi bistrega opazovanja, da daje svojim ljudem nastopati tako, kakor nastopajo ljudje v resnici, da jim daje zlasti govorico, ki je do danje poteze pristno narodna, časih robato zasoljena, časih začinjena s empirično modrostjo. Tudi je igri v prilog, da dejanje raste od akta do akta in da je posebno konec, ko hočejo potegniti Tomaža iz tolmuna, koncipiran s dramatično silo, pa brez teatralike, zgolj a preprostim pomočki.

Priljubljena je bila »Veriga« znamenito, kakor niso bile doslej vse igrame. Igralk je gospa Juvanova izvrstno pogodila Micko; bila je v prvem dejanju odsečna, kakor treba ljubomurnemu dekletu, ko ugleda tujo roko na klobuku svojega fanta; bila je pa tudi v sadnjem dejanju vrlo prikupna, ko je realistično predstavljala sliko od rojstne hiše. Sploh gre gospe Juvanovi priznanje, da v letinji sezoni kaže vrline, ki jo usposabljuje za eno izmed najboljših igralk. Prejela je lep šopek Gospe Bukškova je Markovo ženo predstavljala simpatično kot žensko, ki hoče pomirjevalno vplivati na trnasto ga moža; gospičina Rakerjeva je

Mejačevo ženo pogodila brez posebnih pogreškov; gospodična Vera Danilova pa je srečno utelešala vedri ženski element v igri, kateremu ni »za« živeti v takih razmerah. Izmed igralcev je gospod Rasberger s prikladno amerizenostjo predstavljal deda Primoža; gospod Nučič je bil kot kmet Marko trd, svojeglav, nedostopen vsem opominom, torej pristna kmetiška grča. Markovega sosedu je igral gospod Bratina istotako z neizprosno trmo in s sovražno zadržanostjo, samo da je bil pogostoma prekrivav. Gospod Gregorin je bil krepak fant, kakor da je prišel naravnost s kmetov; gospod Novak je opremil sosedu Tomažina z dostojanstvenim, razsodno resnobnim. Gospod Ločnik je intriganta Drnelca podal naravnost izbornu, tako v značilni maski kakor v igri in govorici; ta inteligentni igralec kaže, da bo še prvovrstna opora narodnemu gledališču. Dobro je naposled uspел gospod Prek kot hribovski Boltežar; nadel si je drastično masko in je z motovilasto hojo razvijal uspešno komiko. — Govorili so v narečju, kar je prav; ali če eden izmed kmetijskih možakov zateza po gorenjsko ter zarobi debelo po gorjanskem pršu, kmetiško dekle — notabene domačka iz iste vasi — pa pritakne čisto po ljubljansko »sem bla«, v takem izražanju ni poslednosti. Vsekakor bo treba misliti na to, da se v kmetijske igre uvede nekako stiliziran kmetiški jezik!

»Veriga« je dosegla obilo priznanja, ki ga utegne biti deležna tudi pri prihodnjih predstavah; navzočni avtor je dobil velik venec s travkovi in občinstvo mu je poleg tega po vsakem dejanju prirejalo iskrene ovacije. —

Koncert »Ljubljanskega Zvona« v petek zvečer v Unioni. V spomin stoletnice Vodnikove smrti pojo dr. B. Ipavčev, »Ilirija oživljena«, v spomin osemdesetletnice zaslužnega skladatelja Antona Forsterja pa njegovo »Razbita časovica«. Med najoriginalnejše slovenske moške zborove stejemo E. Adamičev skladbo: »Kregata se baba in devojka«, v kateri se kregata baba (basi) in devojka (tenori) »za Ivana, mladega pastirja«. Iskreno občuten je A. Lajovic peteroglasen mešan zbor »Vodica čista se vila«, globoko pretresujoča E. Adamičeva: »Zapuščenost«. Občinstvo bo morda najbolj ugajal srbski šesteroglasen mešan zbor »Kozar«. Vstopnice v trafiki v Prešernovi ulici št. 54 in na večer koncerta pri blagajni v Unioni.

Moderna in higijena kosmetika »Splošno slovensko žensko društvo« opozarja, da je nocoj ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Mestnega doma tretje predavanje o tem zanimivem predmetu. Predava dr. I. Pintar.

Na naslov gledališke pisarne v Ljubljani. Za abonement C je bilo dosedaj 39 predst. »Spanska muha« smo tudi že videli. V večerajšnjih listih pa čitamo: 6. aprila »Spanska muha« za C 45. Ali se nam bodo sedaj burke po dvakrat dajale? Vsak teden vidimo komaj po eno predstavo; razdovedni smo, kdaj jih bo 70. Sploh se z abonementom C prav po mačehovski ravna. Na kako primerno niti misliti ne smemo. Ob priložnosti se je zadrževalo, kako se bodo predstave pravilno razvrščale. Drugo leto si bomo pač premislili, abonirati se! — Abonent.

Gospodarstvo.

Maksimalna cena sladkorju. Glasom naredbe ministra za trgovino in industrijo št. 3999, je ministrski svet določil maksimalno ceno za sladkor v iznosu 4 K 50 vin. Slovensko obrtno društvo v Ljubljani je izdalo svoj strokovni list Obrtni Vestnik. List zastopa interese vseh obrtnikov v Sloveniji in je v tesni zvezi z glasilom obrtnikov v Beogradu. Glasilo je strokovno in strogo nepolitično. Obsega 8 strani besedila in prinaša sledeče rubrike: Uvodni članek: Kaj hočemo, Slovenska obrt in obnovljena država na jugu naše države. Elektrarna na Fali, Dohodninska napoved za leto 1919, Naredbe deželne vlade za Slovenijo, poročila o občinskih zborskih delih in zbiranju razpisov, ki se sicer ob obrtnem stanu. List stane letno 12 kron in izhaja dvakrat na mesec. Dolžnost vsakega obrtnika je, da se naroči na list. Ravno tako mora biti vsak obrtnik organiziran v stanovski organizaciji, ker le v organizaciji je moč. Zato pristopajte v društvo slovenskih obrtnikov v Ljubljani.

Državna posredovalnica za delo. Posredovalnica za Ljubljano in okolico. V preteklem tednu (od 23. marca do 29. marca 1919) je iskalo delo 178 moških in 41 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 53 moških in 62 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 78. Pri vseh posredovanjih »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja 1919 do 29. marca 1919 iskalo delo 3987 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 3612 delavcev. Posredovanj je izvršilo v tem času 882. Delo iščejo pisarniške moči (152), trgovski uslužbenci (113), sluga, ključavničarji, kovači, kavarji, tov. delavci, mizarji, koljarji, tesarji, čevljarji, krojači, pekli, mlinarji, mesarji, natakarice, služkinje. V delo pa sprejme posredovalnica zidarje (103), navadne delavce, poljedelske delavce, tesarje, krojače, čevljarje, kleparje, usnarje, kolarje, mizarje, služkinje in razne druge obrtnike.

Vojna čevljarstva pozivlja vse stranke, katere imajo pri njej kake čevlje v popravilu, naj jih pridejo zanesljivo iskati v petek, dne 4. t. m. ali pa soboto dne 5. t. m. od 8. do 12. ure dopoldne v Sodno ulico št. 1, ker mora Urad za pospeševanje obrti urediti prostore za druge namene. Kje se bo Vojna čevljarstva pozneje nahajala, bo urad pravočasno obhvalil v časopisju.

Deželna zadruga izdelovalcev sodavode na Kranjskem naznanja, da se vrši njen redni zadržni zbor dne 6. aprila ob 9. dopoldne v Ljubljani v restavraciji pri »Kavarni«, gosp. Marja na Rimski cesti.

št. 4. Člani zadruge se vabijo, da se ga zanesljivo polnoletno udeležijo, ker bo poleg običajnih točk na sporedu tudi razgovor glede ustanovitve lastne tovarne za ogledno kislino, kar je za nadaljni razvoj naše obrti izredne važnosti. Vabila so se pravočasno razposilila vsem članom, ako pa bi kateri izmed članov iz kateregakoli vzroka vabila ne bil prejel, se obvešča in vabi tem potom. Vabilo se tudi drugi izdelovalci sodavode v Jugoslaviji, ki sicer niso vključeni pri zadruzi, da se udeležijo našega zadržnega zbora po možnosti vsaj po zastopnikih, da se porazgovorimo o načinu morebitnega skupnega delovanja v bodočnosti. — S tovariškimi pozdravi. Načelnikstvo.

ZAGREBSKA BORZA.

LDU Zagreb, 1. aprila. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Denar	Blago
Banka in hranilnica za Primorje, Sušak, nove del.	500	510
Hrvatska eskompt. banka	—	1445
Ljubljanska banka, nove del.	—	900
Hrvatska kreditna banka, stare delnice	990	1010
nove delnice	—	875
Narodna banka, Zagreb	—	445
Obrtna banka	235	—
Poljedelska banka, nove del.	—	108
Prva hrvatska štedionica	—	9125
Prijemna banka	215	270
Zemaljska banka	—	720

Društvene vesti in prireditve.

Društvo absolventov kmetijskih šol na Grmu vabi vse člane na občini zbor, ki se vrši v prostorih gostilne »Novi svet« v Ljubljani v nedeljo, dne 6. aprila ob pol 10. uri dopoldne. Ker je na dnevnem redu pre-

Nainovejša poročila.

(Ker je brzojavna proga še vedno pokvarjena, smo z datumom svojih brzojavk za en dan nazaj.)

(Naša posebna brzojavna poročila.)

FRANCOSKI POLITIČNI PROCESI. Geneve, 31. marca. Da je bil Villain (ki je avgusta 1914 v prvih dneh vojne ustrelil slavnega vodjo francoskih socialistov Jauresa), sedaj oproščen, je vplivalo v Parizu kakor strela z jasne. Med francoskimi socialisti vlada največje ogorčenje. Bati se je treba, da si bodo ekstremni znali skovati velike politične koristi iz razsodbe, ki jo v svojem glasilu »Le Populaire« označajo kot škandalozno razsodno justico. Vodja levih socialistov Longuet (Marxov vnuk) grozi z »energičnim odgovorom proletarijata«. Stališče vlade, ki že itak ni posebno jako, je sedaj z razsodbo precej omajano. Renandelov predlog, naj zbornica izreče kabinetu nezaupanje, je bil v debati o zunanjih politikah sicer odklonjen, toda dobil je močno manjšino, namreč 131 proti 362. Desničarsko časopisje vidi v razsodbi reakcijo proti poskusom socialistov, da izrabljajo proces agitatorično in panegirsko za Jauresa in agitacijo za svojo stranko. Tako piše na pr. »Figaro« in »Echo de Paris«. Zmerni listi, kakor »Temps« obžalujejo, da morilec ni obsojen in pričakujejo kot posledico, da bo oproščen tudi Cottin, atentator Clemenceau-ev.

SEDEŽ ZVEZE NARODOV.

Geneve, 31. marca. Komisija za zvezo narodov je konferenci predložila kot definitivni sedež zveze narodov Geneve.

POLOŽAJ V PARIZU. — Vendar INTERVENCIJA NA OGRSKEM? — PRIPRAVE ZA GLAVNO MIROVNO KONFERENCO.

Geneve, 31. marca. Slika položaja v Parizu se menja vsak trenutek kakor v kaleidoskopu. Posvetovanja o takozvanem jadranskem problemu se nadaljujejo. — Pod dojmom najnovejših poročil prevladuje v Parizu zopet razpoloženje za intervencijo na Ogrskem. Gotovo je, da tirajo takšno intervencijo soglasno Francozi, Čehi, Jugoslavo, Poljaki, Rumuni in zmrni Nemškoavstrijci. Toda Angleži in Američani se dosedaj še niso mogli ogreti za to misel. — Vesti »Agence Havas« je treba sprejeti z izvestno previdnostjo, ker javljajo francoske želje kot že izvršene činjenice in odločitve. Jedro cele akcije je Rusija. Francozi sicer iz upravičenih svojih interesov žele intervencijo, ki je pa danes ravnotako neizvedljiva kakor je bila doslej. — Priprave za pravo veliko mirovno konferenco so že začele. Vodi jih švicarski poslanik Francije Dutasta. — Dosedanje predkonference se lahko vsak hip zaključijo.

NACRT INTERVENCIJE. — TAJNOST

Geneve, 31. marca. O nameranih vojaških merah, kojih vodstvo naj prevzame general Mangin, izve naš poročevalec, da je načrt izdelal romunski general Iliescu, čegar projekt študirajo od srede prošlega tedna francoski generali, ki so se o načrtu zelo pohvalno izrazili. — O posvetovanjih odbora četvorice je pariško časopisje dobilo službeno informacijo, da se teh posvetovanj od slučajno do slučajno udeležujejo tudi vojaški šefi, kakor n. pr. Foch, Pershing itd. — V ostalem so konference odbora četvorice zavite v največjo tajnost vkljub srdu pariškega časopisja.

LAŠKI GLASOVI O REKI. — D'ANNUNZIO ROGOVILI. — AVSTRIJSKO VPRAŠANJE. — PROTI IMPERIALIZMU.

Lucerna, 31. marca. »Corriere della Sera« objavlja uvodnik, v katerem se pritožuje, da angleški krogi zelo nasprotujejo, da bi Reka pripadla Italiji. List napada Steeda. D'Annunzio objavlja v listu »Espresso« brezkrovnost in bombastično govorjenje francoskemu

narod. Pravi, da so vsi pravi Latinci alarmirani. Trdi, da je bitka na Piavi vsa in povsem samo laška zmaga. Interesanten je sklep, v katerem pravi, da držo Francozi s Hrvati na Reki in vseh dalmatinskih mestih, in da ima on dokaze za to. Vprašuje: Kdo more biti danes proti Italiji, ako ne barbari? Nova poslanica ni v Parizu dosegla nobenega drugega uspeha, kakor veliko veselost pri naših prijateljih. »Corriere della Sera« danes že četrtič alarmira, da je Italija propadla v vprašanju združenja Avstrije z Nemčijo in trdi, da ne sme od te zahteve odstopiti. — »Giornale d'Italia« pa prinaša inspiriran članek za nevtraliziranje Avstrije. — Radikalna stranka objavlja oklice na javnost, v katerem zahteva socialne reforme v Italiji in zunanjo politiko na temelju pravičnega miru brez imperialističnih aspiracij.

NEMCI V PARIZU.

Lucerna, 31. marca. Nemška finančna delegacija je v nedeljo dospela v Pariz.

NADALJNA POSVETOVANJA.

Lucerna, 31. marca. Odbor petorice bo nadaljeval svoja posvetovanja v torek. Med tem se nadaljujejo posvetovanja odbora četvorice s sodelovanjem višjih vojaških poveljnikov. O vprašanju Gdanskega se čuje, da bo Antanta proti vsenemški nesramnosti eventualno z oboroženo silo izsilila izkrcanje poljskih čet generala Hallerja v Gdansekem, toda ne da bi se s tem preudicirala politična pripadnost te luke. Angleži in Američani so še vedno za nevtraliziranje.

FRANCOSKO - NEMSKA MEJA.

Lucerna, 31. marca. Zdi se, da je vprašanje francosko-nemške meje rešeno v smislu, da dobi Francija vsi Alzacija Loreno. Okrožje Saare in levi breg Rena se nevtralizirata in ne sme Nemčiji imeti v tem ozemlju nikakršnih čet ali vojaških naprav.

DVE SKUPINI.

Lucerna, 31. marca. »Times« od 29. marca prinaša članek Steeda, ki vzbuja pozornost in pravi, da se v Parizu jasno vidita dve skupini, ena angleško-ameriška in druga francosko-laška.

KDO JIM JE PA DAL TA POROČILA?

Lucerna, 31. marca. Današnji »Avanti« prinaša dopis iz Beograda, v katerem poroča, da so se jugoslovanski socialni demokrati razdelili v dve skupini, eno socialistično-patriotsko in eno boljševisko. Poročilo se tudi pritožuje nad zatiranjem s strani naše vlade!

MANIFESTACIJE IN NEMIRI V ITALIJI.

Lucerna, 31. marca. Včeraj je došlo v Genovi do velikih manifestacij, ki so pa mirno potekle. Druge manifestacije za takojšnjo demobilizacijo so bile v Novari in Milanu. V Novari se je udeležilo demonstrativnega obhoda nad 30.000 demonstrantov. V Milanu so se udeležili vojni invalidi. Tu je došlo do ostrih spopadov s policijo, ki je hotela obhod preprečiti. Mase so hotele dosepeti pred uredništvo »Avanti«. Lahko ranjenih je mnogo, resnejše ranjenih pa ni. Tako trdi poloficiozno poročilo, ki pa priznava, da so množice prodirle policijski kordon.

Naša posebna telefonična poročila iz Zagreba in brzojavna iz Beograda.

REKONSTRUKCIJA KABINETA. POSLANEC GOSTINČAR — MINISTAR ZA SOCIJALNO SKRB. Beograd, 2. aprila. Rekonstrukcija kabineta se je danes izvršila. Socialisti

in Starčevićanci se nove vlade ne udeležijo. Dr. Korošec ostane ministrski podpredsednik, prevzame pa obenem ministrstvo za prehrano. Poslanec Gostinčar postane minister za socialno skrb. Dr. Poljak (DK.) prevzame novo osnovano ministrstvo za agrarne reforme. Pavle Marinković (srbski naprednjak) ministrstvo za gozdarstvo in rudarstvo. Šefkija Gluhč (DK. minister za poljedelstvo. Ministra dr. Kramer in inženir Vulović ostaneta na svojih mestih.

NEOKUSNO ZAVIJANJE RESNICE.

Beograd, 2. aprila. Z ozirom na vesti »Narodne Politike« in »Slovenca«, da se je minister dr. Kramer demonstrativno odstranil iz zbornice, ko je govoril poslanec Smodej, se je informiral naš dopisnik o celi zadevi in izvedel: Dotične vesti so zlobna izmišljotina. Kdor pozna ministra dr. Kramerja, ve, da od njega ni pričakovati tako nedostojne in zlobne demonstracije. Minister dr. Kramer je bil poklican iz zbornice od nekoga z neznanega gospoda o neki važni in nujni zadevi in zato ni mogel prisostvovati govoru poslanca Smodeja.

IZ DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Beograd, 2. aprila. V zadnji seji Demokratskega kluba je predložil poslanec Dinko Puc načrt zakona o odškodnini za škode, povzročene po vojnih dogodkih. Zakonski načrt temelji na načelu, da se imajo z državnimi odškodninami in deloma z državnimi posojili omogočiti rekonstrukcije stanovanj, podjetij in kultur. Obsežna je v zakonskem projektu vsa država, zlasti tudi oni kraji, ki so sedaj še pod tujo okupacijo in ki bodo državi priključeni. Načrt osigura državno pomoč tudi obrtnikom, trgovcem in osebam svobodnih poklicev, ki bi se morali preseliti iz okupiranih krajev v našo državo.

SEJA NARODNEGA PREDSTAVNIŠTVA.

Zagreb, 2. aprila. »Narodna Politika« poroča, da se bo vršila danes dopoldne ob 4. tajna seja Narodnega Predstavništva, pri kateri bodo razpravljali o prehranjevalnih in prometnih razmerah.

ZAKAJ SO SE RAZBILA POGAJANJA S SOC. DEMOKRATSKO STRANKO? — VOLJA POSAMEZNIKA PROTI VEČINI.

Beograd, 2. aprila. Pogajanja s socialnimi demokrati so se razbila predvsem radi vprašanja ministrstva za agrarne reforme. Socialni demokrati so vstrajali na tem, da ostanjejo opravki agrarne reforme pri ministrstvu za socialno politiko ali pa, da se izroči njim novo ustanovljeno ministrstvo za izvedbo agrarne reforme. Ker na to stranke večine niso mogle pristati, so socialni demokrati vključ vnaprejšnjim sklepom zagrebskega in ljubljanskega vodstva, ki so se izrekli za sodelovanje v vladi, na pritisk bivšega ministra Korošca sklenili, da se sestave nove vlade ne udeležijo.

NARODNI KLUB V OPOZICIJI.

Beograd, 2. aprila. V Narodnem klubu je zmagovalo nepopustivo stališče separatistov, dočim je pogorel dr. Drinković, ki se je do zadnjega potegoval za vstop kluba v vlado. Ž.

ORGANIZACIJA NOVINARJEV.

Sarajevo, 2. aprila. Tukajšnji časnikarji so sklenili osnovati časniškarsko društvo, ki bo strogo strokovna organizacija, za sedaj v tesni zvezi z ostalimi jugoslovanskimi časniškarskimi društvi, dokler se ne ustanovi enotno jugoslovansko časniškarsko društvo, kar se zgodijo najbrže že tekom tega leta.

Današnje lokalno poročilo.)

IZGNANCI.

Ljubljana, 2. aprila. Sinoči je dopelo v Ljubljano 45 vagonov, napolnjenih z našimi ljudmi, večinoma železničarji, ki so jih Lahi z družinami vred izgnali iz zasedenega ozemlja. Njihovo stanje je skrajno bedno. Pravijo, da gredo raje v pekel, kakor da bi še nadalje živeli v laški sužnjosti.

(Poročila Ljublj. dopisnega urada.)

ZVEZA NARODOV.

LDU Pariz, 1. aprila. (Dun. KU. — Brezlično.) Redakcijska komisija je včeraj predložila komisiji za zvezo narodov novo popolno besedilo pogodbe. Komisija bo imela v četrti seji, da razmotriva o prejemah pogodbe. Prvo premembo je predložila Amerika glede Monroejeve doktrine, drugo pa Japonska glede enakopravnosti vseh plemen.

KDAJ BO KAJ?

LDU Pariz, 1. aprila. (Dun. KU. — Brezlično.) Komite četvorice se je sestel v torek dopoldne v ministrstvu za zunanje posle, da razpravlja o nastopnih točkah: 1. ali naj se v Versailles razmotriva o mirovni preliminariji, ali naj se prej že redigirana pogodba tamkaj samo podpisuje, 2. ali naj bo ta teden plenarna seja, ki bo razpravljala in sprejela predloge, stavljene po komisiji za mednarodno delavsko zakonodajstvo.

NAŠ PROTEST.

LDU Dunaj, 1. aprila. (Dun. KU.) Danes dopoldne so se poslanci narodnih držav, nastalih na ozemlju bivše Avstrije skupno oglasili pri državnem tajniku dr. Bauerju in mu izročili nastopni protest: Ustavni osek narodne skupščine nemško-avstrijske republike je predložil zakonski načrt o prevzetju imetja habsburško-lotaringijske rodbine čigar paragrafa 5. in 6. imata nastopno besedilo: § 5. Nemško-avstrijska republika je lastnica vsega na ozemlju nemško-avstrijske republike se nahajajočega premičnega in nepremičnega dvornocraničnega premoženja ter vsega premoženja, pripadajočega Habsburško-lo-

tarinjski rodbini ali njeni stranski vrsti. § 6. Za dvorno-erarno premoženje se smatra ono, ki ga je doslej upravljala dvorski štab in njegov uradi, kolikor ne pripada habsburško-lotaringijski rodbini ali njeni stranski vrsti, ali kolikor ni doganilo zasebno premoženje. — Ker ta zakonska predloga določa enostransko pravico razpolaganja nemško-avstrijske republike s premoženjem, ki ni izključna last nemško-avstrijske republike, temveč spada v skupno likvidacijsko maso narodnih držav, izjavljajo pooblaščen zastopniki, da ne pripoznavajo pravomočnosti te predloge, ki involvira kršitev pravic drugih narodnih držav, temveč, da protestirajo najodločnejše proti tej kršitvi njihovih pravic.

BO ZOPET TREBA ZAROPOTATI?

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 2. aprila ob 10. dopoldne iz uradnega vira: 1. aprila dopoldne so Nemci ustrelili nekolikokrat iz topov proti točki 560, in na Velikovec iz smeri od Dobba in Kamna. severozapadno od Velikovec. Okoli 5. dopoldne so streljali Nemci iz streljnic pri Na Bregu.

RAZUMEN ANGLEŠKI GLAS.

LDU Berolin, 1. aprila. (Dun. KU.) »Abend« javlja iz Bazla: Reuterjev urad razširja člaek lista »Terver«, ki posebno naglašajo edinstvo Anglije in Združenih držav napram francoskim in italijanskim reakcionarom in napram eksremnim krogom narodov. Člaek zahteva, naj se sprejme v zvezo narodov Nemčija, ki bi morala sodelovati pri akciji proti bolševizmu. Nemčija bi dobila za najmanj 12 mesecev hrane in Gdansk. Člaek izjavlja, da ne bi bilo pravično, spraviti 700.000 Slovanov izpod avstrijskega jarma pod italijanski.

NOV NEMŠKI NESRAMEN MA.

NEVER.

Iz Maribora je Ljubljanski dopisni urad prejel nastopni dopis: Lne 25. marca dopoldne okrog 3. ure so se pri trgovcu Moricu Dadijeu znašle tri v uniforma kraljevske SHS oblecene osebe in so brez utemeljevanja in s pretjeto zahtevalo, da naj se trgovina nemudoma zapre in izločeno okno zastre. Iste dne ob 7. zvečer sta v stanovanju odvetnika dr. Orosla prišli dve uniformirani ter oboroženi oseb, povpraševali po dr. Oroslu in izjavili, da imata ukaz, odvetnika dr. Orosla takoj aretirati. Na ugovor služkinji odsotnega dr. Orosla sta »vojaka« povedala, da imata nalog, aretirati še več oseb. Oblast je navedla uradna poizvedovanja in dognala, da se sploh ni bilo izdalo nobeno službeno povelje, ki bi kogarkoli pooblaščalo nastopiti proti trgovcu Dadijeu ali odvetniku dr. Oroslu, ter da ni bil noben jugoslovanski vojak udeležen ne v tem, ne v onem primeru. Zelo verjetno je, da so oba nastopila vpriporili Nemci, da bi mogli potem slovesno zatrti, da jugoslovanske oblasti ne skrbijo zadostno za varnost mariborskega prebivalstva, in izzvati intervencijo drugih držav, osobito Italije, čije »pomoci« si tako iskreno žele. Spritje tega smemo biti pripravljeni na to, da se bodo slični dogodki ponovili. Da obvaruje prebivalstvo nepravil in v naprej izjalovi podobne s prozornim namenom vpriporjene kopenikladije, je vladni komisar Mariborčan v tamošnjem časopisu nujno pozval, naj v bodoče ob podobnih primerih nemudoma pokličejo najbližjo policijsko stražo in razentega takoj zahtevajo pomoč kompetentne oblasti. Potrebna je vsa opreznost tudi napram osebam, ki se legitimirajo z »uradnimi« izkaznicami ali ukazi. Taka izkazila je treba natančno ogledati, ker ni izključeno, da so potvorenja, kar ni tako težko zapaziti. Kdor bi prišel takim goljufijam na sled, naj jih nemudoma naznani oblasti. — Slično kakor v zgoraj opisanih primerih so ravnali pred kratkim v jugoslovanske častniške uniforme oblečeni podaniki Nemške Avstrije, ki so istotako v območju mariborskega okraja glavarstva »uradno« rekvirirali živila.

Aprovizacija.

+ Ljubljanskemu učitelstvu. Seja učiteljskega aprovizacijskega odbora bo v petek, 4. aprila ob petih popoldne. Pridite vsi! Zelo važno. J. Dimnik, načelnik.

Poslano.*

V 75. številki »Jugoslavije« z dne 25. marca se je dobro znani dopisnik, ki se doslej v društvenem oziru ni storil ničesar, prav po nepotrebnem obregnil nad nekaterimi žalcami, čes, da »iz osebnih malenkosti in obsoljanja vredni ljubosumnosti med seboj tekmujejo. Podpisane vprašam, ali je morda gasilno društvo tudi rusilo enotno postopanje, ko je priredilo, kakor vsako leto, svojo božičnico in ložniško bralno društvo z igro »Divji lovec«?

V prid srbski siročadi upriporjena prireditve se je obnesla v vsakem oziru dovoljno in bi jo bilo tudi lahko priredilo dramatično društvo že davno prej samo ter prihranilo delo in trud drugi skupini. Brezdvomno bi končno žalcani ne zametali kakršnegakoli prispevka v prid olesjanja gasil. Če bi olesjevalno društvo skupno z gasilnim priredilo v ta namen kal primernega. Lažje je kritikovati, nego pozitivno delati. Ali ima res odločati v vsem društvenem življenju edinoletno dramatično društvo? Svoj čas smo bili hvaležni vsakomur, ki je poštvalno hotel upriporiti kaj zabavnega in poučnega v ta ali oni dobri namen.

Zalec, dne 29. marca 1919.
Dr. Bergmann
t. č. načelnik zveze slovenskih gasilnih društev za Srednje Slovensko in predsednik društva za olesjanje trza Zalec.

* Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno, kolikor določa zakon.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Valentin Koptler.
Lastnika in tisk »Narodne Politike«.

Knjigovodja

zanesljiv v bilanci, samostojen, zmožen šefa v slučaju odsotnosti zastopati, se sprejme takoj. Za lesno industrijo in stavbarstvo klasificirani knjigovodje imajo prednost. Ponudbe v. Scagetti, stavbenik in tovarnar, Ljubljana. 3380

Zidarsko obrt

Je otvoril podpisani zopet po 3 letih ker je bil pri vojaki, zato prosi svoje stare in nove naročnike za nadaljnja naročila za vsa v to stroko spada oča dela in material. Postrežba točna, cene primerne. Jernej Misch, mestni zidarski mojster. 3624

Javna dražba suknenege blaga.

Dne 3. aprila ob 10. uri dopoldne se vrši v skladiščih „Balkana“ na Dunajski cesti, javna dražba raznega suknenege blaga (črnege), hlađevine (črne), ševila (Modo R) in striktuba. 3689

Dražba solidnega

3630

masivnega pohištva

se bo vršila dne 3. aprila ob 9. uri dopoldne v skladišču Balkan na Dunajski cesti 33. Oddajali se bodo tudi pomezni kosi.

Kupim vsako množino suhih in polsuhih trdih, cepljenih drv ter kostanjevega lesa.

Ponudbe za naložene vagone je poslati na

FRANC OSET, Vransko pri Celju.

3440

Svedske kapljice svestrano pokušano ljekovito sredstvo protiv prebavnih organa i svim bolestima želudca. Usled njihove delatnosti i ugodnog nagorkog teka jesu već v še od od stotine godina najbolje poznato domaće sredstvo. Podražuje tek, jača želudac, pospešuju probavu, ublažuje grčeve, razređuju sokove i uredjuju stolicu. Odstranjuju mučnina, podržaj na povraćanje, žgaravicu i ostale želučane tegobe. 1664

Prave su samo sa „Salvator“ markom. S. MITTELBAH, „Salvator“ lekarna i drogerija Zagreb, Jelakicev trg 2.

Intelligentan trgovac

poznat i ugledan građanin u Sarajevu sa većim imetkom, brez duga i neporočan, mlad i zdrav, potpuno izobražen u tarifalnoj i komercijalnoj struki, traži poslovnih veza kao komisioner sa većim solidnim trgovačkim i industrijskim poduzećima. Ponude valja slati pod „Intelligentan trgovac“ na administraciju „Jugoslavanskog lista“ Sarajevo, eventualno na moju adresu, koju se nalazi u administraciji „Slov. Naroda 3338“. 3337

Za nagačenje divjih petelinov in drugih živali se priporoča

IVAN ROBIDA

nagačevalec, 3621

Tržaška cesta 22, Ljubljana.

Na željo odnaša in prinaša tudi sam domov; zadostuje naročilo z dopisnico.

Gospodje trgovci!

Velika noč je tu 3311

naročite si pravočasno „ADRIA“ prašek in vaniljin sladkor, pravi škrob, čaj, testenine itd. Naročila se izvršijo ejo takoj!

ADRIA — izdelki. FILIP ŠIBENIK.

Ljubljana, Gosposka ulica št. 16.

Ne naročajte tujih znamk; domači izdelki naj zavzemajo prvo mesto!

Gonilni jermeni

Pasovi za divjala. — Transportni trakovi impregirano, iz čistih platnenih niti.

Podjetje za indstr. potrebščine

KATTNER & CO., Gradec (Graz) 23.

Dobavljamo vse tehnične predmete. Izvoznice preskrbimo mi.

Izvozna i uvozna tvrtka Lavoslav Poljak i drug

Središnica: SPLIT, Dalmacija.

Podružnice: Rijeka, Makarska, Beč (Wien) I. Rotenturmstrasse 11.

Bavi se samo na veliko.

izvozom i kupovanjem svih domaćih zemaljskih proizvoda, južnog voća, žitarica, ljekovitih bilja, eteričnih i jestivih ulja itd.

uvozom i prodajom: inozemnih proizvoda, svakovrsne prekomorske robe itd.

Brzojavni naslov: Poljakdrug.

3533

Pšenico, oves, koruzo in ječmen

prodaja samo na cele vagone od postaje Sisak za takoj veletrgovina s štifom in dohodnimi pridatki FRANK WITTE, Sisak. Ustanovljeno 1881. 3714

Narodna banka d.d.

ZAGREB Dionička glavica K 10.000.000 Pričuvc K 300.000

Prima uloške sa 4%

Rudi Jenčič

strojni maat

A'bina Kristan

lastnica tvrdke K. Tul

zaročena

Ljubljana, meseca aprila 1919.

Specijalna trgovina ur, zlatnine in briljantov

F. Čuden Sin

nasproti glavne pošte v Ljubljani.

Modni salon
STUCHLY - MASCHKE
Ljubljana
zidovska ul. 3. Otvorili trg 1.
Priporoča veliko izbiro
svilenih klobukov in šopio
za dame in dehtice.
Popravila se sprejemajo
po zmerni
ceni.

Modni salon za dame in gospode

S. POTOČNIK

Šelenburgova ulica št. 6, I. nadstr.

Akademsko izprašani krojač za moško in damsko krojenje v Parizu. Bivši večletni modelir v damski modni prirojevni akademiji v Ženevi (Švica). Izdelovanje najfinjših damskih kostumov, francoskih ženskih del (bluze) moderniziranje kostumov, izdelovanje najfinjših moške obleke in površnikov, prenašanje obleke! Cene zmerni. Hitra postrežba! — Ker sem dobil v ločenstvu dobre krojaške moči, lahko se na željo napravijo obleke in kostumi za dame in plašči v 8 dneh. Fazona za ženske obleke 150 K, za gospode od 120 K naprej. Prenajanje salonskih sukenj v najmodernejše žakete. 3716

Drogerija J. C. Kotar
Ljubljana
Wolfova ul. 3. Fotomanufaktura

Krasna umetniške reprodukcije v več barvah
ZNAMENITE GROHARJEVE SLIKE
PRIMOŽA TRUBARJA
USTANOVITELJA SLOVENSKE KNJIŽEVNOST
Visoka 66 cm in široka 55 cm je naj-
lepši okras vaše slovenske hiše. Ta
reprodukcija je aploz najlepša in naj-
dostopnejša kar jih imamo Sloveni.
Cena s pošto kron 5-50
NAR. KNJIGARNA v Ljubljani, PRE-
SERNA UL. ST. 7

Kupujem marvu, telice, svinje, mast itd.

po dnevnima cijenama. Preuzimam takodier na komisiju prodaju gore navedenega blaga za žitavu Sloveniju. Cijenene ponudbe šalju se na Janko Popovič, veletrgovina žitom i zališnom marvom Ljubljana. 2941

Modni salon za dame in gospode

V. Pfundner, Kranj (Gorenjsko)

se priporoča za izdelovanje najfinjših damskih oblek, bluz, kostumov, plaščev, kakor tudi najfinjših moških oblek, površnikov itd. Točna in hitra postrežba. Cene niske. 258

Prvovrstna laška

LUCERNA

ali nemška detelja, ravnokar došla. Dobi se v poljubni množini pri Fran Pogačniku, v Ljubljani, Dunajska c. 36.

Pozor! Cenjen. občinstvu nazna-
njam, da zopet izvršujem
tesarsko obit i. t. d. ter
imam na razpolago raz-
ličnega stavb. materijala:
zarezne opeke, navadne opeke, 2 baraki 10x40, še nič rabljeni, trame, deske,
hrastovega lesa, 5 stavb. parcel itd., kobilo v zameno (široka) plemenska.
Cena primerna času. — Priporoča se tvrdka **FR. MARTINC**, mestni te-
sarski mojster, Ljubljana, Prule št. 8. 3 32

Večje kmetsko posestvo

na Dolenjskem se da v najem ali prod. Vprašanje pod
poštno letoče Ljubljana pod „Kmetško posestvo 3715“.

Trgovska agentura in komisijska trgovina s sedežem
v Ljubljani, vsepovsod najbolje vpeljena, prevzema
zastopstva,

v komisijo ali na lasten račun, zaloge prvovrstnih tvrdk za živilske, gospodar-
stvene kakor tudi vse druge stroke. Cenjene ponudbe pod „za celo Jugosla-
vijo“ na anončno ekspedicijsko **AL. Matelič**, Ljubljana. 2876

Zaloga pohištva in tapet

ERNST ZELENKA,

oblastveno zapričo izvedenec

Šolska ulica 5 **MARIBOR** Gosposka ulica 25

priporoča svojo bogato zalogo najraznovrstnejšega pohištva: spalnih, jedilnih sob
klubnih garnitur, divanov, otoman, žime za madrace itd. 2236

Največja izbira. Zmerno cene. Solidna postrežba

Vino Balkan

trgovska spedijska in komisijska delniška družba

ima v zalogi več vagonov prvovrstnega belega vina, močnega
cca 7% iz okolice Križevca, Moslavina, Sv. Ivan Zelina in Kašina
po K 7— za liter, pri večjih odjemih popust. 3631

Čemu za pomlad nove obleke

ako se s prebarvanjem starih in kemičnim čiščenjem zamazanih doseže isto.

Najmodernejše barve, prihranek denarja.

Hitra in točna izvršitev.

Prva in največja jugosl. tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-bijanje perila

JOS. REICH, Tovarna: Poljanski nasip št. 4.

Podružnica: Šelenburgova ul. 4.

Poštne naročila se točno izvršujejo.

Razpis.

Gradbeno ravnateljstvo v Ljubljani sprejme dva strojna teh-
nika z visokošolsko naobrazbo, ki se uvrstita po dosednji službeni
dobi, ozir. praksi v X. ali XI. čin. razred državnih uradnikov.

Pravilno kolekovane prošnje, katerim je priložiti dokaz o
starost, državljanstvu, jezikovnem znanju, fizični sposobnosti in o
dovršenem študiju na tehniški visoki šoli z II. državnim izpitom je
predložiti

do 15. aprila t. l.

3739

Gradbeno ravnateljstvo v Ljubljani,

dne 31. marca 1919.

Čevlji po K 21'50 do K 40 50

z usnatimi in lesenimi podplati se dobe, dokler je še kaj
zaloge v skladišču tovarne 3565

PEter KO zina, & Ko., Ljubljana

in sicer:

otroški št. 25 do 28 po K 21'50

dekljski št. 29 do 35 po 27—

ženski št. 36 do 42 po 36—

moški št. 40 do 46 po 40'50

Prehupci dobe popust. Priporoča se osebni nakup.